

Afgørelseskompetencen under anbringelse uden for hjemmet -

En undersøgelse af fordelingen af afgørelseskompetencen samt barnets og den unges ret til selvbestemmelse under anbringelsen

The distribution of competence during a child's placement outside the

home - *A study of the decision-making power and the child's right to self-determination during the placement.*

Udarbejdet af: Cecilie Lindhardt Møller

Studienummer: 20136137

Vejleder: Trine Schultz

Kandidatspeciale: Cand. Jur.

Afleveringsdato: 15. Maj 2018

Antal anslag: 143.941

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
Del 1 – introduktion	4
1. Indledning	4
1.1 Problemformulering	5
2. Afgrænsning	5
3. Metode	6
4. Begrebsafklaring.....	7
4.1 Ad Forældreansvar	7
4.2 Ad Barnets bedste	7
4.3 Ad Det forvaltningsretlige afgørelsesbegreb	7
5. Historikken bag serviceloven	8
5.1 Bistandsloven.....	8
5.2 Graversenudvalgets betænkning nr. 1212.....	9
5.3 Lov om social service (Serviceloven).....	11
Del 2 – gældende ret	11
6. Analyse af indholdet i servicelovens § 69	11
6.1 Overordnet om kommunens opgaver	11
6.2 Afgørelser efter servicelovens § 69, stk. 1	12
6.2.1 Ændring af anbringelsessted	12
6.2.2 Afgørelser om uddannelse, behandling mv.....	14
Ad behandling	15
Ad uddannelse.....	15
Ad mv	16
6.3 Grænsen mellem faktisk forvaltningsvirksomhed og egentlige afgørelser	17
6.4 Delkonklusion	21
Del 3 - Nærmere analyse af rækkevidden af § 69	21
7. Kompetencefordelingen under barnets anbringelse	21
8. Analyse af kriteriet "nødvendigt" i § 69 perspektiv	25
8.1 Intensitets- og proportionalitetshensyn i afgørelserne	28
8.2. Nærmere om intensitetshensynet i praksis.....	32
9. Delkonklusion.....	34
Del 4 – Barnets og den unges rettigheder og ret til selvbestemmelse	36
10. Generelt om retssikkerhed	36

10.1 Overordnet om barnets og den unges krav på retssikkerhed og retsbeskyttelse	39
10.2 Nærmere om hensynet til barnet og den unge – og deres rettigheder.....	40
10.3 Analyse af barnets og den unges selvbestemmelsesret.....	42
10.3.1 Håndhævelse af processuelle rettigheder i praksis	46
10.4 Delkonklusion.....	46
Del 5 – Refleksion og konklusion	47
11. Retspolitisk refleksion.....	47
12. Konklusion	48
13. Litteraturfortegnelse	50

Abstract

When a child or young person is placed outside the home, there is a special delegation of the competence to make decisions regarding the child, as several parties are assigned competence to a certain extent.

The purpose of this thesis is to clarify how far the municipality's competence reaches when a decision is to be made regarding a child or a young person who is placed outside the home. In addition, what considerations are involved in determining whether a decision is to be made with an appeal. Furthermore, the child's right to self-determination will be sought clarified.

The thesis has chosen to focus on the existing state of law and is therefore based on the legal dogmatic method. The analysis is based on current law. The analysis is based on a review of relevant laws, legislative work, guidance considering the legislation and practices in social law. Practices from "Ankestyrelsen" and the courts will be involved. Furthermore, opinions from the Ombudsman "ombudsmand" will be included.

The purpose of this thesis is to discuss the fact that paragraph 69 of serviceloven states, that the municipality has the power make decisions about change of placement, treatment, education, etc. However, it follows from the substantive criterion of paragraph 69, that it should be "necessary for the purpose of the placement" before decisions can be made. This means that the child's need for continuity during their upbringing must be observed before the municipality makes decisions according to section 69.

The analysis will be divided into three parts: Part one is an analysis of current law and the content of servicelovens paragraph 69, especially 69, subsection 1.

Part two will be concentrated to clarify the distribution of competence.

Part three is an analysis of the child and the young person's right to self-determination. It will be clarified to what extent the right of self-determination is considered when the municipality makes a decision.

The analysis arises from the desire to determine the content of servicelovens paragraph 69. The reason for that is, that the paragraph is very widely formulated. Furthermore, paragraph 69 seems to cover more than the words immediately indicates.

Del 1 – introduktion

1. Indledning

Mads er 14 år og går i skole. Mads er anbragt uden for hjemmet. Til foråret skal alle Mads klassekammerater konfirmeres. Mads vil også gerne konfirmeres. Mads mor og far, siger, at det skal Mads ikke. De siger, at det er dem, der bestemmer fordi de har forældremyndigheden over ham, indtil han fylder 18 år, også selvom han er anbragt uden for hjemmet.

Kommunen mener, at de skal træffe afgørelse om hvorvidt Mads skal konfirmeres eller ej, da de mener at have kompetencen hertil, fordi mads er anbragt og at beslutningskompetencen derfor ligger hos kommunalbestyrelsen.

Mads synes det er frustrerende, at han ikke selv kan få lov at bestemme om han vil konfirmeres eller ej. Han synes selv, at han er gammel nok til at træffe den beslutning, og kan ikke se hvorfor forældrene og kommunen skal bestemme over ham.

I situationer hvor børn og unge er anbragt uden for hjemmet, opstår der en særlig opdeling af kompetencen, når der skal træffes afgørelser vedrørende barnet eller den unge. Grunden hertil er, at der opstår et kompliceret sammenspil mellem flere parter. Både kommunen og forældremyndighedsindehaver har kompetence til at bestemme over barnet og den unge i forskellig udstrækning. Endvidere har også anbringelsesstedet kompetence til at træffe beslutninger overfor barnet i dagligdags øjemed.

Når et barn eller en ung er anbragt uden for hjemmet, er det den anbringende kommune, der har ansvaret for barnet og den unge. Kommunen har kompetence til at træffe afgørelse omkring forskellige forhold såfremt det er nødvendigt, hvilket fremgår af Lov om social service (herefter serviceloven) § 69.¹ Forældremyndigheden forbliver ved barnet og den unges forældre, hvilket betyder at forældremyndighedsindehaver stadig kan tage stilling til en række forhold, der vedrører barnet eller den unge på trods af, at denne er anbragt uden for hjemmet.

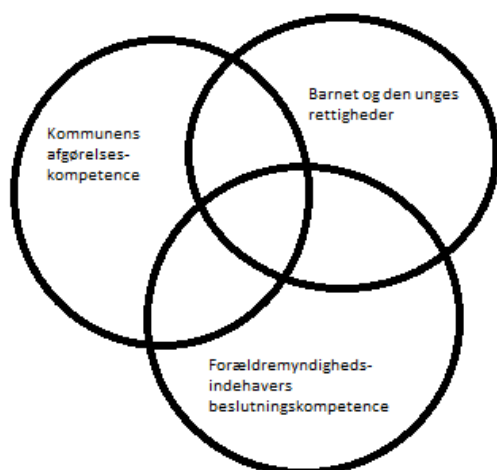
---

¹ Lovbekendtgørelse 2018-01-29 nr. 102 om social service

Overfor kommunen og forældremyndighedsindehaverne står barnet og den unge. Børn og unge er selvstændige individer, der besidder en selvbestemmelsesret, som så vidt muligt skal søges respekteret, ud fra alder og modenhed.

Motivationen for at dykke ned i servicelovens § 69 har været, at bestemmelsens indhold på mange måder ikke er klart og tydeligt. For det første fremgår det ikke klart hvad der ligger i kommunens afgørelseskompetence. Desuden er bestemmelsen ikke udtømmende. Derfor vil det være interessant at dykke ned i bestemmelsen, for at se på dens nærmere indhold.

Ydermere synes der at være en åbnet op for en tendens hvor der i takt med samfundets udvikling er kommet mere fokus på "barnets bedste", barnet og den unges individuelle rettigheder, samt barnets og den unges ret til selvbestemmelse. Derfor kunne det endvidere være interessant at se hvor stor betydning barnets og den unges ret til selvbestemmelse reelt set har, når der træffes afgørelse efter § 69.

Billedet illustrer den særlige kompetencefordeling

1.1 Problemformulering

Afhandlingen vil blive udarbejdet efter følgende problemformulering:

"Hvordan skal ordlyden af servicelovens § 69, stk. 1 forstås og i hvilken udstrækning har kommunen kompetence til at træffe afgørelse efter denne bestemmelse? Endvidere søges det klarlagt om barnets og den unges ret til selvbestemmelse inddrages når der træffes afgørelse og såfremt den gør, i hvilken grad?"

2. Afgrænsning

Afhandlingen vil behandle servicelovens regler for hvem, der har kompetencen til at træffe beslutninger vedrørende et barn eller en ung, når disse er anbragt uden for hjemmet.

Denne afhandlings primære omdrejningspunkt vil derfor være indkredset til at omhandle servicelovens bestemmelser, særligt § 69. Dog vil udvalgte bestemmelser i

retssikkerhedsloven samt forældreansvarsloven blive inddraget. Endvidere vil Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder særligt artikel 8, Børnekonventionen, samt udvalgte almindelige forvaltningsretlige regler blive inddraget. Disse vil blive beskrevet nedenfor.

Således foretages der en negativ afgrænsning overfor servicelovens regler, der finder anvendelse inden og ved vurderingen af, om en tvangsfjernelse er den rette foranstaltning, herunder opsporing og anbringelsesgrundlag. Endvidere vil reglerne om videreført anbringelse og hjemgivelse ikke blive behandlet. Endvidere vil forhold under anbringelsen, der vedrører fysisk magtanvendelse, så som føren og fastholdelse ikke blive behandlet, idet dette falder uden for afhandlingens område.

3. Metode

Denne afhandling søger at klarlægge den gældende retstilstand, og vil blive besvaret gennem anvendelse af retsdogmatisk metode, benævnt de lege lata.² Denne metode kan karakteriseres ved, at der foretages en analyse af retsstillingen, der har til formål at beskrive og systematisere denne. Ydermere søges eventuelle usikkerheder i retstilstanden belyst gennem denne metode.

Endvidere vil der blive inddraget retshistorie, med det formål at beskrive udviklingen samt intentionerne bag de i afhandlingen anvendte regler. Slutteligt vil retspolitiske overvejelser blive inddraget.

Til brug for analysen vil lovens ordlyd, disses forarbejder og retspraksis blive inddraget. Der vil blive inddraget materiale fra vejledninger og undersøgelser inden for området. Endvidere vil der blive inddraget retslitteratur. Litteraturen anvendes som fortolkningsbidrag, idet litteraturen ikke anses som en traditionel retskilde. Grunden hertil er, at litteraturen ofte indeholder forfatterens subjektive holdning til hvorledes en retstilstand skal opfattes.

Der tages højde for, at ikke alle retskilder er af samme retskildeværdi. Dog findes det alligevel relevant at inddrage vejledninger, undersøgelser mv. for at klarlægge den gældende retstilstand, bedst muligt.

Rent praktisk har valget af netop denne metode medført visse udfordringer for udarbejdelsen af afhandlingen. Vedrørende servicelovens § 69, findes der generelt at være en del principafgørelser. Dog er det begrænset hvor mange af disse der konkret tager stilling til og inddrager barnets og den unges selvbestemmelsesret. Det har kun været muligt at finde frem til få afgørelser, der konkret inddrager barnets ret til inddragelse og selvbestemmelse.

Endvidere ses lovgivningen på socialrettens område at være blevet reguleret i mange forskellige love, gennem 1900-tallet og frem til den nuværende servicelov. Det har medført visse udfordringer, herunder at finde de oprindelige love, samt de rette forarbejder til disse, idet der yderligere er sket mange ændringer i de

---

² Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, side 86

forskellige love. Ser man på Bistandsloven er der fra lovens ikrafttræden i 1976 og frem til 1998 hvor serviceloven trådte i kraft, blevet vedtaget 17 ændringslove. Det har derfor til tider været en udfordring at navigere i - samt finde de rette forarbejder. Særligt fordi ikke alle er at finde elektronisk og således måtte findes i papirform på hovedbiblioteket, herunder den oprindelige Bistandslov fra 1976, lov nr. 333.

4. Begrebsafklaring

I forbindelse med afhandlingen, vil det for afhandlingens kontinuitet og forståelse være nødvendigt at fastlægge betydningen af enkelte begreber. Endvidere skal afklaringen være med til at indsnævre nogle af begrebernes betydning, således at fokus rettes mod afhandlingens primære indhold: Servicelovens § 69.

4.1 Ad Forældreansvar

Begrebet **"forældreansvar"** findes i forældreansvarsloven³. Lovens § 2, stk. 1 indeholder en bestemmelse der fastslår, at forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse vedrørende barnets personlige forhold, ud fra barnets interesse og behov. Begrebet har relevans i forhold til det faktum, at når et barn anbringes uden for hjemmet, overgår dele af forældremyndighedsindehaverens kompetence til at træffe beslutninger vedrørende barnet og den unge i stedet til kommunen jf. servicelovens § 69, stk. 1. Uddybende om forældreansvar henvises der til kapitel 7.

4.2 Ad Barnets bedste

"Barnets bedste", dette begreb går igen i flere love herunder i formålsbestemmelsen i servicelovens § 46 og forældreansvarsloven jf. § 4. FN's Børnekonvention indeholder i artikel 3 en bestemmelse om, at barnets bedste skal komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende barnet. Bestemmelsen angiver bl.a.: *"I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række."*⁴

Som ordlyden angiver, skal der træffes afgørelser ud fra hensynet om, hvad der er bedst for barnet.

Dog gøres der opmærksom på at der ikke i lovene findes en konkret definition af barnets bedste, men at der er tale om en retlig standart, som følger udviklingen.⁵ Begrebet samt reglerne på området vil blive nærmere gennemgået i analysen.

4.3 Ad Det forvaltningsretlige afgørelsesbegreb

Begrebet **"afgørelse"**. Forvaltningsloven gælder for alle dele af den offentlige forvaltning jf. forvaltningslovens § 1.⁶ Det fremgår af lovens § 2, at loven gælder i

³ Forældreansvarsloven Lbk. nr. 1417 af 01/12/2017

⁴ Børnekonventionen, bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

⁵ Forældreansvarsloven m. kommentarer, Lbk. 2017-12-01 nr. 1417, kommentar nr. 8

⁶ Forvaltningsloven, Lbk. 2014-04-22 nr. 433

sager hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, herunder også når kommunalbestyrelsen træffer afgørelse. En afgørelse defineres som en retsakt eller en udtalelse, der fastsætter hvad der skal være – eller hvad der er gældende ret. For at der kan træffes afgørelse, kræver det, at der er hjemmel jf. legalitetsprincippet, hvilket fremgår af lovgrundlaget.⁷ Hermed menes, at forvaltningens afgørelser skal have hjemmel i loven. Herefter kan der træffes afgørelse ud fra et lovbundet krav, eller en skønsæssig vurdering også kaldet ulovbestemt grundlag, hvilket ofte ses inden for forvaltningsrettens område.⁸ Er der tale om en skønsæssig vurdering, skal der i vurderingen bl.a. tages hensyn til proportionalitetsprincippet, der bygger på at der skal være et rimeligt forhold mellem mål og middel, forbuddet mod at sætte skøn under regel, lighedsprincippet og magtfordrejningslæren, der bygger på om de fremsatte kriterier er saglige. Endvidere skal sagen være tilstrækkeligt oplyst jf. officialmaksimen. Jo mere indgribende noget er overfor borgere, desto mere taler det for, at der skal træffes en afgørelse omkring forholdet, ud fra et intensitetssynspunkt. Ovenstående gør sig endvidere gældende når der træffes afgørelse inden for servicelovens område.⁹

5. Historikken bag serviceloven

For at give en forståelse af den omfattende regulering, der har været på det sociale område, særligt vedrørende børn og unge, samt for at fremme forståelsen af den lovmæssige udvikling, beskrives den historiske udvikling.

Den første samlede regulering af børn- og unge området kom med Børneloven i 1905.¹⁰ Loven havde fokus på særligt udsatte familier, med forbryderiske og forsømte børn og unge. Bestemmelserne i Børneloven blev videreført i hhv. Vægerådsloven i 1922, Forsorgsloven i 1933 og Børne- og ungeforsorgsloven i 1961. Udviklingen gennem tiden blev beskrevet som en overgang fra et reaktionssystem hvor en uacceptabel adfærd blev sanktioneret, til system hvor familierne i stedet fik tilbud om hjælp til løsning af problemerne, fra forvaltningen, jf. Graversenudvalgets betænkning nr. 1212.¹¹

5.1 Bistandsloven

Loven trådte i kraft i 1976. Al kompetence blev samlet ved kommunen, med ønsket om bedre mulighed for at kunne yde de foranstaltninger, der var mest hensigtsmæssige for den enkelte borger. Bistandsloven sigtede primært på tre typer af

---

⁷ Forvaltningsret, Andersen, Jon, side 130 samt Munk-Hansen, Carsten mfl., Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, 'Retssikkerhedshensynet', side 21

⁸ Forvaltningsret, Andersen, Jon, side 131 f.

⁹ Socialret – Børn og unge, Schultz, Trine, side 95

¹⁰ Lov nr. 72 af 14. april 1905 om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer

¹¹ Graversenudvalgets betænkning nr. 1212 (1990) "Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge" (Herefter Bet. nr. 1212/1990, side xx)

ydelser: Kontanthjælp, rådgivning og serviceydelser. Dog indeholdte loven også regler om hjælpeforanstaltninger til børn og unge.¹²

Den oprindelige bistandslov hjemlede ikke en egentlig selv- eller medbestemmel- sesret for børn eller unge.¹³ Endvidere indeholdte bistandsloven ikke partsrettighe- der for børn og unge. Dette kom først på tale med Graversenudvalgets betænkning fra 1990.

Dog var der allerede i Bistandsloven begyndt at komme fokus på barnet og den unge, herunder i lovens § 125, der gav barnet udtaleret, hvor barnet fik mulighed for at udtale sig inden der blev truffet afgørelse i sager vedrørende barnet. Dog var dette 'blot' en processuel høringsret svarende til den der i dag findes i servicelovens § 48, og medførte ikke en egentlig materiel med- og selvbestemmelse for barnet.

I 1998 blev Bistandsloven afløst af Lov om Social Service (serviceloven) samt Lov om retssikkerhed (retssikkerhedsloven) mv. Dette skete bl.a. under påvirkning af Graversenudvalgets betænkning om de retlige rammer for indsatsen overfor børn og unge, der vil blive nærmere uddybet nedenfor.

5.2 Graversenudvalgets betænkning nr. 1212

Graversenudvalgets betænkning udkom i 1990. Udvalget skulle revurdere samt komme med forslag til hvordan det var muligt at forbedre retssikkerheden for børn og unge med særlige behov.¹⁴ Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var, at den ovenfor nævnte Bistandslov blev mødt med kritik særligt på dette område, idet den ikke indeholdte særskilte rettigheder for børn og unge.¹⁵

De væsentligste punkter fra betænkningen i relation til dette emne, vil blive frem- hævet nedenfor.

Graversen udvalget havde fokus på, at sagsbehandlingen vedrørende udsatte børn og unge skulle være kontinuitetsskabende.¹⁶ Udvalget definerede begrebet kontinu- itet som *"uafbrudt sammenhæng"*.¹⁷ Udvalget ønskede mere fokus på kontinuitet i sagsbehandlingen fordi der var fundet eksempler på børn, der nærmest var blevet glemt af kommunen efter en anbringelse, pga. eksempelvis skift af sagsbehandler og fordi der ikke blev fulgt op på sagen.¹⁸

For at få klarlagt hvilke foranstaltninger, der skulle træffes overfor barnet og den unge, foreslog udvalget, at der skulle iværksættes en undersøgelse af problemerne, således at der kunne ydes den relevant støtte til barnet og den unge samt dennes familie.¹⁹

---

¹² Kilde: Lis Sejr, Trine Schultz: Bistandsloven i Den Store Danske, Gyldendal. Link: <http://denstoredan- ske.dk/index.php?sideId=47670>

¹³ Bet. nr. 1212/1990, side 197

¹⁴ Ibid., side 7

¹⁵ Ibid., side 56

¹⁶ Ibid., side 28

¹⁷ Ibid., side 28

¹⁸ Ibid., side 171

¹⁹ Ibid., side 33

Yderligere var udvalget inde at behandle begrebet retssikkerhed contra retsbeskyttelse, hvilket vil blive gennemgået i afsnit 10. Udvalget påpegede problematikken i, hvis kun forældrenes interesser tilgodesås, idet børn og forældre ikke nødvendigvis altid har sammenfaldende interesser.²⁰

Graversenudvalget kom i betænkningen ind på Bistandslovens § 66, stk. 3, der fastslog, at kommunen skal føre tilsyn med barnet og den unge, og træffe beslutning omkring ændret anbringelsessted, uddannelse, behandling mv.²¹ Dette så vidt muligt i samarbejde med forældrene.

Graversenudvalget lagde i betænkningen vægt på, at det skulle være *nødvendigt*, såfremt der skulle træffes afgørelse. Udvalget anførte følgende: "*Kommunen [...] er berettiget til at træffe bestemmelse om barnets eller den unges personlige forhold i det omfang, det er nødvendigt.*"²² Ordet *nødvendigt* fremgik ikke af Bistandslovens § 66, stk. 3. Kravet om nødvendighed blev først indført i serviceloven.

Endvidere angav udvalget en nedre grænse for hvilke forhold forældremyndighedsindehaveren kunne bestemme over. Forældrene kunne ikke træffe beslutning om ting af mindre væsentlighed, vedrørende den daglige omsorg for barnet. Modsat angav udvalget også en øvre grænse for hvad kommunen kunne træffe afgørelse om. Udvalget angav, at det under hensyn til formålet med anbringelsen skulle kunne anses for nødvendigt at træffe afgørelse.²³

Graversenudvalget havde også særlig fokus på børns rettigheder, hvilket kom til udtryk flere steder i betænkningen.

Graversenudvalget var fortalende for, at alle børn skulle høres, dog således at der blev taget hensyn til barnets alder og modenhed. Udvalget foreslog at der blev indført en bestemmelse, der gav hjemmel til at unge på 12 år skulle høres gennem en samtale, før der blev truffet afgørelse i deres sag.²⁴

Endvidere fandt udvalget at unge på 15 år skulle tillægges partsstatus i deres egne sager, herunder når det vedrørte anbringelse uden for hjemmet. Desuden fik den unge som følge af sin partsstatus også klageret.

På baggrund af betænkningen, blev der foretaget væsentlige ændringer i Bistandsloven i 1993. Loven blev senere udskiftet med den nuværende Servicelov.

I afhandlingens del 2-4 om gældende ret, vil der blive foretaget en dybdegående analyse af kommunens afgørelseskompetence og barnets retssikkerhed, hvori Graversenudvalgets betænkning nr. 1212 vil blive inddraget yderligere, som genstand for analysen.

---

²⁰ Bet. nr. 1212/1990, side 59

²¹ Lov nr. 333 af 19. juni 1974, Lov om social bistand

²² Bet. nr. 1212/1990, side 171 og side 173 f.

²³ Ibid., side 173

²⁴ Ibid., side 200

5.3 Lov om social service (Serviceloven)

Serviceloven blev vedtaget i 1997 og trådte i kraft i 1998. Da loven kom i 1997 var det tydeligt, at mange af reglerne fra Bistandsloven var blevet overført til serviceloven. Servicelovens bestemmelser bar dog tydeligt præg af den ovenfor anførte Graversen-betænkning, hvilket fremgik af de almindelige bemærkninger og kommentarer til loven, samt forarbejderne. Det generelle formål med loven var at kunne tilbyde en tidlig og forbyggende indsats, samt at sikre kontinuitet og større målrettedhed i indsatsen overfor børn og unge.²⁵

Når et barn eller en ung er anbragt uden for hjemmet, følger det af servicelovens § 69, stk. 1, at kommunen kan træffe afgørelse i det omfang, det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen.

Nedenfor vil bestemmelsens ordlyd og nærmere indhold blive genstand for en del af analysen i denne afhandling.

Del 2 – gældende ret

6. Analyse af indholdet i servicelovens § 69

Servicelovens § 69, er en bestemmelse, der kan være svær at definere, idet den indeholder et begreb som ordet 'nødvendigt', der ikke let lader sig definere. Endvidere er bestemmelsens stk. 1 ikke udtømmende, hvilket resulterer i, at der ikke er en klar afgrænsning af hvilke typer af afgørelser, der hører under bestemmelsens ordlyd, og derved under kommunens afgørelseskompetence.

6.1 Overordnet om kommunens opgaver

Af retssikkerhedslovens §§ 9-9b fremgår det, at den kommune, hvor barnet eller den unge opholder sig, har pligt til at yde hjælp, jf. retssikkerhedslovens § 9, stk. 1.

Overordnet fremgår kommunens opgaver af retssikkerhedslovens §§ 15 og 16.²⁶ Retssikkerhedslovens § 15 fastslår, at det er kommunalbestyrelsen, der har ansvaret, herunder for planlægning og udførelse.

Retssikkerhedslovens § 16, stk. 1, angiver nærmere hvilke pligter kommunen har. Af bestemmelsen fremgår det at kommunen har tilsynsforpligtelsen, herunder både i forhold til økonomi, men også for det faglige indhold i opgaveløsningen.

Hvilke opgaver det nærmere drejer sig om, kan dog ikke udledes af retssikkerhedsloven, men skal findes i de sociale love på området, herunder serviceloven.²⁷

---

²⁵ Socialret – Børn og unge, Schultz, Trine, side 38

²⁶ Retssikkerhedsloven, Lbk. 2018-03-08 nr. 188

²⁷ Socialret – Børn og unge, Schultz, Trine, side 59

Serviceovens § 69 angiver en række forhold hvor kommunen har kompetence til at træffe afgørelse, når barnet er blevet anbragt. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted, behandling af barnet, uddannelse, mv.²⁸

Det er et materielt kriterie for at kunne træffe afgørelse efter § 69, at det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen. Hvad begrebet "nødvendigt" nærmere omfatter, vil blive søgt fastlagt i afhandlingens afsnit 8.

6.2 Afgørelser efter serviceovens § 69, stk. 1

Først er det relevant at undersøge hvilke typer af afgørelser kommunen kan træffe med hjemmel i bestemmelsen jf. ordlyden, samt hvor grænsen går mellem faktisk forvaltningsvirksomhed hvori der *ikke* skal træffes afgørelse, og faktisk forvaltningsvirksomhed, der medfører at der *skal* træffes en egentlig afgørelse efter lovens § 69.

Dette søges klarlagt gennem de følgende afsnit.

Overordnet set er det muligt at dele § 69, stk. 1 op i to typer af afgørelser. Det drejer sig for det første om afgørelse om ændring af anbringelsessted, for det andet om uddannelse, behandling mv. Grunden til nærværende opdeling er, at der er forskellige procedurer for hvordan der træffes afgørelse, herunder om det er kommunalbestyrelsen eller børn og unge-udvalget der træffer afgørelsen, alt efter om det drejer sig om afgørelser til ændring af anbringelsessted, eller afgørelser om behandling, uddannelse mv.

6.2.1 Ændring af anbringelsessted

Er der tale om en afgørelse om ændring af anbringelsessted, anses dette for at være særdeles indgribende overfor barnet der skal flyttes, men også for forældrene. Barnet kommer ofte fra et hjem med ustabilitet og brud og derfor vil en ændring af anbringelsesstedet være indgribende, da barnet eller den unge ofte har særligt brug for stabile relationer og kontinuitet. Ændring af anbringelsessted kræver, at der træffes to afgørelser, både en afgørelse om ændret anbringelsessted jf. § 69 og en afgørelse om valg af konkret anbringelsessted jf. serviceovens § 68 b. Af § 69, stk. 2 fremgår det, at afgørelse om ændret anbringelsessted som udgangspunkt kun kan ske med samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge over 12 år.

Kan samtykke til ændring af anbringelsessted ikke opnås, enten på grund af at forældremyndighedsindehaver ikke er enig, eller ikke træffer beslutning, er der i § 69, stk. 3 hjemmel til at børn og unge-udvalget kan træffe afgørelse herom, på indstilling fra kommunen, jf. serviceovens § 74. Børn og unge-udvalget skal i vurdering af behovet for ændret anbringelsessted tage hensyn til formålet med anbringelsen samt barnets og den unges behov for kontinuitet i opvæksten.

At ændring af anbringelsessted er en indgribende beslutning, fremgår både af § 69, stk. 2-5, hvor ændring som udgangspunkt kræver samtykke og at særlige krav til bl.a. indstilling skal være opfyldt, men også i at klage over valg af konkret

---

²⁸ Serviceovens § 69, stk. 1, Lbk. 2018-01-29 nr. 102

anbringelsessted får opsættende virkning for barnet, jf. retssikkerhedslovens § 72 og servicelovens § 167.²⁹ Det betyder, at barnet og den unge således ikke kan flyttes til et nyt anbringelsessted før Ankestyrelsen har behandlet klagen. Dette uddybes yderligere i afsnit 10.

Tidligere når der skulle træffes afgørelse om en ændring af anbringelsessted var det således, at børn og unge-udvalget skulle tage stilling til om barnet eller den unge kunne tvangsanbringes efter reglerne i servicelovens § 58.³⁰ Dette skulle ske hvis der ikke kunne opnås samtykke fra forældremyndighedsindehaverne til ændring af anbringelsesstedet.³¹ Dette gjaldt uanset om barnet eller den unge tidligere var anbragt med eller uden samtykke fra forældremyndighedsindehaverne.

Sådan er det ikke længere. Med lovændringen i 2015 blev det indført, at børn og unge-udvalget i stedet skulle tage stilling til om der ud fra en *samlet bedømmelse* ville være grundlag for at kunne træffe afgørelse om ændret anbringelsessted, og ikke længere ud fra en bedømmelse af om der var grundlag for en tvangsfjernelse.³²

Børn og unge-udvalget skal nu vurdere hvorvidt barnets eller den unges behov bedst imødekommes med en ændring af anbringelsesstedet, jf. 69, stk. 3.³³ Udvalgets opgave bliver således at efterprøve kommunalbestyrelsens vurdering af behovet for at flytte barnet eller den unge.³⁴

Børn og unge-udvalget skal ikke træffe afgørelse om konkret anbringelsessted. Dette hører under kommunens kompetence jf. servicelovens § 68 b.

Når der skal træffes afgørelse om ændring af anbringelsessted uden samtykke, skal kommunen udarbejde en indstilling til børn og unge-udvalget. I lovens § 69, stk. 4 er der oplyst seks punkter, som skal være iagttaget før udvalget kan træffe afgørelse.

Såfremt disse oplysninger ikke fremgår, har børn og unge-udvalget ikke et tilstrækkeligt grundlag for at træffe afgørelse. Dette fremgår af Ankestyrelsens **principafgørelse 3-16**, hvor Ankestyrelsen nåede frem til at en kommunes indstilling ikke levede op til det i § 69, stk. 4 anførte, idet kommunens beslutningsgrundlag for at fjerne en pige fra hendes plejefamilie begrænsede sig til bemærkninger om uhen-sigtsmæssig sprogbrug i plejefamilien.

---

²⁹ Serviceloven m. kommentarer, Lbk. 2018-01-29 nr. 102 om social service, kommentar nr. 376

³⁰ Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2014/1 LSF 120, pkt. 2.2.1, afsnit 3.

³¹ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 170 f.

³² Ibid., side 171 samt Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2014/1 LSF 120, pkt. 2.2.2, afsnit og Lov nr. 529 af 29. april 2015, Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, note nr. 6 https://pro.karnov-group.dk/document/7000725949/1#L2015529_P1

³³ Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2014/1 LSF 120, pkt. 2.2.3, afsnit 1.

³⁴ Serviceloven m. kommentarer, Lbk. 2018-01-29 nr. 102, Karnov note 379

Endvidere skal der være indhentet oplysninger fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen, inden der foretages en ændring af anbringelsesstedet, jf. § 69, stk. 5.

Ovenfor anførte bestemmelser er med til at sikre, at børn og unge-udvalget træffer afgørelser om ændring af anbringelsessted ud fra et tilstrækkeligt oplyst grundlag og under hensyn til barnets og den unges behov for kontinuitet i opvæksten.

Det bemærkes, at såfremt et barn eller ung får ændret sit anbringelsessted på grund af udefrakommende begivenheder, skal der ikke træffes afgørelse med hjemmel i § 69. Udefrakommende begivenheder kan eksempelvis være hvis anbringelsesstedet ophører. Der skal i en sådan situation blot træffes afgørelse efter § 68 b, om valg af konkret anbringelsessted, da der ikke er tale om en flytning begrundet i forholdene under anbringelsen. Selvom der ikke træffes afgørelse efter § 69, bevarer forældremyndighedsindehaverne og barnet klageadgangen gennem § 68 b, jf. § 167.³⁵

Slutteligt anføres det, at afgørelser om at barnet eller den unge skal på ferie, eller indlægges på et hospital, ikke anses som ændringer i anbringelsesstedet, da der er tale om midlertidige ophold.

6.2.2 Afgørelser om uddannelse, behandling mv.

Normalt ligger beslutninger om hvorvidt et barn eller ung skal behandles, inden for forældremyndighedsindehaverens beslutningskompetence, idet børn og unge er underlagt forældremyndighed indtil det flydte 18. år, medmindre de har indgået ægteskab jf. forældreansvarslovens § 1. Forældremyndighedsindehaveren har en omsorgspligt overfor barnet eller den unge, som fremgår af forældreansvarslovens § 2, stk. 1.

Dog findes der i § 69, stk. 1, den særlige modifikation, at kommunen har kompetencen til at træffe afgørelse. Dette adskiller sig endvidere fra afgørelser om ændring af anbringelsessted, der træffes af børn og unge-udvalget.

Kommunalbestyrelsen skal, i det omfang det er nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen, træffe afgørelse vedrørende uddannelse, behandling mv. jf. § 69, stk. 1. Bestemmelsens fastslår, at kommunen har kompetence til at træffe afgørelse i de tilfælde det anses for nødvendigt. Det vil som udgangspunkt ikke være nødvendigt at træffe afgørelse, såfremt der er enighed mellem kommunalbestyrelsen og forældremyndighedsindehaverne vedrørende eksempelvis behandling af barnet.

De tilfælde hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse, beror oftest på den situation at forældremyndighedsindehaverne ikke træffer en beslutning vedrørende forhold omkring barnet, eller træffer en beslutning som kommunalbestyrelsen ikke finder forenelig med formålet med anbringelsen og derved ikke vil være til barnets bedste. Bestemmelsen skal hermed forstås således, at den indskrænker forældremyndighedens beslutningskompetence og i stedet giver kommunen kompetence til

---

³⁵ Vejledning nr. 3 til Serviceloven, (2014 9007) pkt. 581, 1. afsnit (Herefter: Vejledning nr. 3, side xx)

at kunne træffe nødvendige afgørelser vedrørende det anbragte barn eller den unge.

Ad behandling

Bestemmelsen giver adgang til, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse omkring behandling af barnet. Dog er behandling et vidt begreb og praksis viser også, at der er truffet afgørelser inden for flere forskellige områder, herunder almindelig lægebehandling, rutinemæssigt eftersyn, tandlægebehandling, behandling med væksthormon, religiøs omskæring, men også psykologbehandling.³⁶

Til illustration af behandlingsbegrebet og kravet om nødvendighed inddrages **principafgørelse C-19-00**.

Afgørelsen angik kommunalbestyrelsens kompetence til at træffe afgørelse om, at et barn skulle have ordnet tænder under bedøvelse, idet det var nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen. Ankestyrelsen angav i deres afgørelse følgende: *"Barnet havde lidt af omsorgssvigt i hjemmet, hvor også de hygiejniske forhold havde været dårlige."*³⁷

I denne afgørelse var grundlaget for at anbringe barnet, at forældremyndighedsindehaver ikke kunne tage vare på barnet, herunder særligt dets sundhed og hygiejne. Barnet fik foretaget tandbehandling på ni tænder, hvoraf fire skulle trækkes ud, grundet dårlig pleje.

Som afgørelsen viser, har kommunen kompetence til at træffe afgørelse om behandling, når det findes nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen.

Ad uddannelse

Kommunalbestyrelsen har endvidere kompetence til at træffe afgørelse vedrørende skolegang og uddannelse for barnet og den unge, jf. servicelovens § 69, stk. 1, da dette betragtes som en væsentlig beslutning, idet uddannelse skal være med til at sikre barnets og den unges fremtid. At kommunen har beslutningskompetencen blev fastslået i **principafgørelse C-3-00**, hvor Ankestyrelsen fastslog, at kommunen kunne træffe afgørelse om at et barn skulle gå i almindelig folkeskole i stedet for privatskole.

Af vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 14 fremgår det at *"Støtte efter servicelovens kapitel 11 skal tilrettelægges, så den understøtter barnets eller den unges skolegang og integration i uddannelsessystemet. Støtten skal altså også omfatte hensynet til udviklingen af barnets eller den unges faglige kompetencer, så barnet eller den unge så vidt muligt kan få en uddannelse og senere hen et arbejde. Det er vigtigt, at indsatsen fokuserer på, hvordan barnet eller den unge kan få en god skolegang."*³⁸

Heraf kan udledes, at en god og stabil skolegang er væsentlig for barnets eller den unges evne til at klare sig godt senere i livet. Undersøgelser viser, at anbragte børn

---

³⁶ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 316

³⁷ Principafgørelse C-19-00

³⁸ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 14

ofte falder bagud sammenlignet med deres klassekammerater, samt ofte har mere eller meget fravær og derfor ikke får det samme udbytte af deres skolegang som deres jævnaldrende.³⁹ I 2008 lavede SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) en undersøgelse af anbragte børns udvikling og vilkår.

Undersøgelsen viste, at anbragte børn generelt klarer sig dårligere end ikke-anbragte børn og at de anbragte børn har klart ringere forudsætninger for at kunne klare sig selv.⁴⁰ Af samme årsag er det vigtigt, at der bliver truffet korrekte afgørelser omkring, det anbragte barn når det kommer til uddannelse, ud fra barnets bedste, så forudsætningerne for at barnet og den unge kan klare tilværelsen forøges.

Også når det gælder uddannelse, er det udgangspunktet, at kommunen skal forsøge at samarbejde med forældremyndighedsindehaverne, således disse inddrages i beslutningen, da de har forældremyndigheden over barnet og den unge. Såfremt at det ikke er muligt at opnå enighed, vil kommunen med hjemmel i § 69, stk. 1 kunne træffe afgørelse herom.

Dog forholder det sig således, at kommunen kan overdrage en del af deres beslutningskompetence til forældremyndighedsindehaverne, der således får bestemmende indflydelse på visse nærmere angivne forhold. Dog skal uddelegering af kompetencen angives i handleplanen.⁴¹ Dette blev endvidere fastslået i ovennævnte principafgørelse, hvor Ankestyrelsen fastslog at *"Kommunen kan dog i forbindelse med udarbejdelse af og revision af en handleplan bestemme, at forældremyndighedsindehaveren i overensstemmelse med formålet med anbringelsen kan få indflydelse på nærmere afgrænsede forhold, herunder selv afholde udgifter hertil."*⁴²

Ad mv.

Servicelovens § 69, stk. 1, er ikke udtømmende, hvilket fremgår af bestemmelsens ordlyd. Ordet mv. åbner op for, at kommunen kan træffe afgørelser omkring andre forhold, hvis blot afgørelsen er nødvendig af hensynet til formålet med anbringelsen. For at forstå hvad der nærmere ligger i ordet mv., kan handleplanen inddrages, da handleplanen indeholder formålet med den foranstaltning kommunen har valgt, samt angiver målet med indsatsen, herunder hvilken indsats der er nødvendigt for at nå målet jf. Servicelovens § 140 jf. § 140, stk. 3. Handleplanen skal udarbejdes inden der træffes afgørelse om hvilken foranstaltning (i dette tilfælde anbringelse), der vil være den rette for barnet eller den unge.

Således kan man i handleplanen se, hvad formålet har været og dermed inddrage denne når der skal træffes afgørelse, når det er nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen, jf. § 69, stk. 1.

Kommunen kan dog også træffe afgørelse om forhold, der ikke fremgår af handleplanen. Dette betyder at kommunen også vil kunne træffe afgørelse vedrørende

---

³⁹ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 317

⁴⁰ SFI 2008 (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) - Undersøgelse af anbragte børns udvikling og vilkår, side 147

⁴¹ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 317

⁴² Ankestyrelsens principafgørelse C-3-00

ting, som først bliver problematiske under anbringelsen og som der ikke kunne tages højde for ved udarbejdelse eller revurderingen af handleplanen. Vejledning nr.3 til Serviceloven angiver at *“De afgørelser, som den anbringende kommune kan træffe, kan angå såvel forhold, som udtrykkeligt er omhandlet i handleplanen, som forhold, der er nye eller uomtalte. En række praktiske spørgsmål om barnets eller den unges dagligdag kan ligeledes nødvendiggøre en egentlig afgørelse fra kommunens side, såfremt der opstår konflikter med forældrene om disse spørgsmål.”*⁴³

Til illustration af hvilke typer af afgørelser der kan træffes under bestemmelsen mv., vil Ankestyrelsens principafgørelser blive inddraget.

Ankestyrelsens **principafgørelse 93-13**, omhandlede stillingtagen til hvorvidt en plejefamilie måtte servere svinekød for to muslimske plejebørn med troende muslimske forældre. Ankestyrelsen fastslog, at valg af mad hører under de daglige beslutninger der træffes omkring barnet, som er kategoriseret som værende faktisk forvaltningsvirksomhed. Der kan som udgangspunkt ikke klages over faktisk forvaltningsvirksomhed til Ankestyrelsen, idet der ikke træffes afgørelse herom.

Men i denne sag fandt Ankestyrelsen, at der var tale om en beslutning, der havde en særligt indgribende karakter overfor forældremyndighedsindehaverne og at der skulle træffes afgørelse.

Endvidere fandt Ankestyrelsen i en ganske ny afgørelse afsagt i 2017, **Principafgørelse 1-17**, at kommunen havde kompetence til at træffe afgørelse i en sag vedrørende en ung drengs ønske om at blive konfirmeret, selvom forældremyndighedsindehaverne modsatte sig drengens ønske.

Ovenfor anførte principafgørelser vil blive genstand for nærmere gennemgang under i hhv. afsnit Ad mv. samt 10.3.

6.3 Grænsen mellem faktisk forvaltningsvirksomhed og egentlige afgørelser

Grænsen for faktisk forvaltningsvirksomhed og egentlige afgørelser vil nu blive gennemgået, da det er væsentligt at få klarlagt forskellen, før der kan foretages en mere dybdegående analyse af afgørelseskompetencen efter Servicelovens § 69.

Beslutninger om faktisk forvaltningsvirksomhed kan kommunen som udgangspunkt vedtage uden at der skal træffes en afgørelse herom.⁴⁴ Grunden til dette er, at faktisk forvaltningsvirksomhed opfattes som et led i sagsbehandlingen og derfor ikke har karakter af en retlig afgørelse jf. afsnit 4.3 om afgørelsesbegrebet.⁴⁵

Beslutninger som disse efterprøves ikke som udgangspunkt. Dette resulterer i, at forældremyndighedsindehaverne som udgangspunkt ikke kan klage over de beslutninger om faktisk forvaltningsvirksomhed, der træffes og udøves overfor barnet, på

---

⁴³ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 577, afsnit 9

⁴⁴ Ibid., pkt. 577

⁴⁵ Ankestyrelsens hjemmeside; <https://ast.dk/born-familie/sager-om-born-og-unge/anbringelse-uden-samtykke/opgaver-og-retningslinjer-under-anbringelsen>

det pågældende anbringelsessted. Det bemærkes, at faktisk forvaltningsvirksomhed også kaldes anstaltsbetragtninger.

Eksempler på faktisk forvaltningsvirksomhed inden for § 69's område kan være beslutninger vedrørende praktiske ting i barnets og den unges dagligdag, fx hvornår barnet eller den unge skal i seng, brug af mobil, hvor barnet eller den unge skal i aflastning eller hvad der skal serveres af mad på det pågældende anbringelsessted.⁴⁶ Graversenudvalget nævner i deres betænkning, den nedre grænse for hvad forældremyndighedsindehaver kan have indflydelse på. Denne beskrives som "*mindre væsentlige ting den daglige omsorg for barnet eller den unge*".⁴⁷ Faktisk forvaltningsvirksomhed er således i udgangspunktet beslutninger, der ikke anses for så væsentlige, at der skal træffes afgørelse herom.

I Servicelovens § 69 findes en modifikation til udgangspunktet. Såfremt afgørelsen har en særligt indgribende karakter, eller er af stor personlig betydning for forældremyndighedsindehaverne, skal der træffes afgørelse omkring forholdet jf. Servicelovens § 69, stk. 1. Endvidere kan der træffes afgørelser på baggrund af kontinuitetsbetragtninger.⁴⁸ Når der træffes afgørelse, skal det ske ud fra en konkret og individuel vurdering, og alle relevante hensyn i sagen skal inddrages. Det betyder også, at der skal indhentes nye og relevante oplysninger i sagen om nødvendigt.

Det bemærkes, at der ikke er nogen klar grænse for *hvornår* noget er faktisk forvaltningsvirksomhed, der hhv. kan og ikke kan efterprøves. Sammenfattende kan det udledes, at det afhænger af den konkrete sags indhold og anbringelsens formål, hvornår en beslutning er så indgribende, at der skal træffes afgørelse efter Servicelovens § 69.

Følgende principafgørelse kan illustrere grænsen for hvornår noget er så indgribende, at der skal træffes afgørelse, selvom beslutningen egentlig hører under faktisk forvaltningsvirksomhed.

Ankestyrelsen fastslog i **principafgørelse 93-13** generelt om faktisk forvaltningsvirksomhed samt fastslog hvornår noget er så indgribende, at der skal træffes afgørelse. Afgørelsen rummer tre afgørelser i én. Der tages stilling til hhv. ønske om ændring af aflastningssted, faktisk ændring af aflastningssted og spørgsmål af væsentlig betydning for forældremyndighedsindehaveren.

Ankestyrelsen angiver overordnet, at afgørelser om valg af aflastningssted og ændring af aflastningssted er faktisk forvaltningsvirksomhed. Dette kan derfor som udgangspunkt ikke efterprøves. Endvidere fastslår de, at afgørelser om rent praktiske spørgsmål i barnets dagligdag er faktisk forvaltningsvirksomhed og at dette ikke kan efterprøves som udgangspunkt.

Ankestyrelsen nævner dog den modifikation, at der er mulighed for at efterprøve afgørelser om faktisk forvaltningsvirksomhed i de tilfælde hvor afgørelsen har en særligt indgribende karakter for den person afgørelsen træffes overfor.

---

⁴⁶ Jf. Ankestyrelsens principafgørelse 93-13

⁴⁷ Bet. nr. 1212/1990, side 173

⁴⁸ Jf. ordlyden i servicelovens § 69, stk. 3.

Ankestyrelsen anfører følgende *"Dette kan f.eks. være tilfældet på baggrund af kontinuitetsbetragtninger, eller hvis afgørelsen vedrører spørgsmål af væsentlig personlig betydning for forældremyndighedsindehaver"*⁴⁹

I sådanne tilfælde kan Ankestyrelsen foretage en prøvelse af, om de kriterier der lægges til grund for afgørelsen, er lovlige herunder om alle relevante kriterier er inddraget og om prioriteringen og vægtningen mellem kriterierne er foretaget i overensstemmelse med de almindelige retsprincipper.

I den første afgørelse skulle Ankestyrelsen tage stilling til om et afslag på forældremyndighedernes ønske om ændring af aflastningssted af deres anbragte barn, ville være så indgribende, at der skulle træffes afgørelse med dertilhørende klageadgang for forældremyndighedsindehaverne.

Forældrene ønskede, at deres barns aflastningssted, hvor barnet kom en fast gang om ugen, samt en weekend om måneden, skulle ændres til et andet nærmere bestemt sted.

Ankestyrelsen anførte at kommunens beslutning om afslag på forældrenes ønske, ikke var af så indgribende karakter, at den kunne indbringes for Ankestyrelsen. Der skulle således ikke træffes afgørelse efter § 69, stk. 1.

Ankestyrelsen kom med følgende bemærkning *"Vi vurderer, at kommunens afgørelse om aflastningssted ikke i din sag kan karakteriseres som en sådan særlig indgribende afgørelse, at ankeinstanserne kan behandle sagen."*⁵⁰

Afgørelsen viser, at afgørelser om ændring af aflastningssted ikke anses for at være indgribende på samme måde som ændring af et anbringelsessted, hvor barnet skal have sit daglige ophold. Dette understøttes af Ankestyrelsens udsagn i principafgørelsen, hvor det anføres at valg af aflastningssted kun undtagelsesvist vil have karakter af en egentlig afgørelse, efter Servicelovens § 69.

I anden afgørelse, der nævnes i **principafgørelse 93-13**, ses et eksempel på hvornår en afgørelse om ændret aflastningssted er så indgribende, at der skal træffes afgørelse herom efter Servicelovens § 69, stk. 1.

Sagen drejede sig om et barn, hvis aflastningssted skulle ændres. Barnet var kommet på det tidligere aflastningssted igennem en periode på 6 ½ år.

I sagen fandt Ankestyrelsen, at en afgørelse om ændring af aflastningssted, ville være særligt indgribende, henset til længden af barnets ophold på det tidligere aflastningssted. Derfor nåede Ankestyrelsen frem til, at der skulle træffes afgørelse i sagen jf. § 69, stk. 1, således at den kunne efterprøves.

Om sagens karakter, som særligt indgribende, herunder Ankestyrelsens adgang til at prøve sådanne afgørelser, anfører Ankestyrelsen *"I de tilfælde kan ankeinstanserne efterprøve en afgørelse om, hvor opgaven skal udføres eller hvem, der skal udføre den, hvis afgørelsen må anses for at have særlig indgribende karakter for*

---

⁴⁹ Principafgørelse 93-13

⁵⁰ Ibid.

den, der skal modtage ydelsen. Dette kan fx være tilfældet på baggrund af kontinuitetsbetragtninger.”⁵¹

Det kan af den ovenfor nævnte afgørelse udledes, at hensynet til kontinuiteten tillægges stor vægt og at indgreb heri anses for at være særligt indgribende, og at der derfor skal træffes afgørelse i sager hvor barnets kontinuitet er 'truet'. At kontinuitet er et vigtigt element i en anbringelse, fremgår også af § 69, stk. 3, om ændring af anbringelsessted. Her skal børn og unge-udvalget ved afgørelsen om ændring af anbringelsessted, tage hensyn til barnets behov for kontinuitet ved vurderingen af, om barnets behov bedst imødekommes ved en ændring af anbringelsesstedet.

Den tredje afgørelse som Ankestyrelsen inddrogede i sin principafgørelse omhandlede også faktisk forvaltningsvirksomhed. Spørgsmålet var i denne sag, hvorvidt servering af svinekød for to muslimske piger på 1 og 6 år, der var anbragt, var af så væsentlig betydning for forældremyndighedsindehaverne, at der skulle træffes afgørelse. Afgørelsen er tidligere nævnt i afsnit 6.2.2, Ad mv.

Ankestyrelsen udtalte generelt, at kommunen overtager kompetencen til at træffe beslutninger vedrørende barnets forhold, når barnet er anbragt. Dette er dog modificeret ved, at forældremyndighedsindehaverne bevarer retten til at bestemme over personlige forhold, herunder også religiøse forhold. Dog fandt Ankestyrelsen at kommunen i særlige tilfælde kunne træffe afgørelse vedrørende personlige forhold, imod forældremyndighedsindehavers ønske, hvis hensynet til barnets bedste samt formålet med anbringelsen talte herfor.

Ankestyrelsen anfører overordnet *”En afgørelse om rent praktiske spørgsmål i et anbragt barns dagligdag, f.eks. hvad barnet må spise, er også faktisk forvaltningsvirksomhed, der som udgangspunkt ikke kan efterprøves af ankeinstanser.”⁵²*

Ankestyrelsen fandt dog at kommunens afgørelse om at servere svinekød for pigerne, kunne efterprøves, fordi beslutningen var af indgribende karakter for forældremyndighedsindehaverne.

I den konkrete sag fandt Ankestyrelsen, at følgende forhold kunne begrunde, at der skulle træffes afgørelse efter Servicelovens § 69, stk. 1 *”I den konkrete sag, vurderer vi, at X Kommunes afgørelse om, at der må serveres svinekød for dine døtre XX og YY ikke gælder. Årsagen er, at kommunen ikke har inddraget alle relevante kriterier i sin afgørelse. Afgørelsen er på grund af religiøse årsager af væsentlig personlig betydning for dig. XX's og YY's alder og modenhed sammenholdt med formålet med anbringelsen, kan derudover på nuværende tidspunkt ikke begrunde, en afgørelse om, at de skal have serveret svinekød.”⁵³*

Ankestyrelsen vurderer, at kommunens beslutning om, at der måtte serveres svinekød i plejefamilien, var af så væsentlig personlig betydning for

---

⁵¹ Principafgørelse 93-13

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

forældremyndighedsindehaveren, at der skulle træffes en egentlig afgørelse, jf. § 69, stk. 1.⁵⁴ Dette til trods for, at der var tale om faktisk forvaltningsvirksomhed.

6.4 Delkonklusion

Sammenfattende kan det udledes, at der ikke er nogen klar grænse for hvornår noget anses for værende faktisk forvaltningsvirksomhed, og hvornår noget er af så indgribende karakter, at der skal træffes en afgørelse. Der skal foretages et konkret skøn i hver enkelt sag. Hvornår der skal træffes afgørelse, afhænger bl.a. af forholdene i den konkrete sag. Der skal ud fra sagens indhold foretages en vurdering af hvorvidt der er tale om et indgreb, eksempelvis i kontinuiteten eller i form af beslutninger af væsentlig betydning, ved stillingtagen til hvorvidt beslutninger om faktisk forvaltningsvirksomhed skal træffes i afgørelsesform. Desuden har hensynet til intensiteten indflydelse på afgørelsesspørgsmålet. Intensitetshensynet vil blive genstand for en nærmere analyse i afsnit 8.1.

Ud fra ovenstående kan det endvidere konkluderes, at udøvelse af visse former for faktisk forvaltningsvirksomhed kræver lovhjemmel, og skal træffes i afgørelsesform, idet de har karakter af myndighedsudøvelse.

Del 3 - Nærmere analyse af rækkevidden af § 69

7. Kompetencefordelingen under barnets anbringelse

Som allerede nævnt, opstår der er en særlig fordeling af kompetencen, når et barn anbringes uden for hjemmet. Det er interessant at undersøge hvor kompetencen ligger, idet bestemmelsen i § 69 rejser nogle særlige problemstillinger, da flere parter har kompetence i en vis udstrækning. Dette kan skabe nogle situationer hvor der opstår tvivl om hvem, der har beslutningskompetencen, da det ikke altid står helt klart.

Går man tilbage i tiden var det sådan, at når et barn eller en ung blev anbragt overtog forvaltningen myndigheden over barnet. Først i 1964 blev loven ændret således at myndigheden blev ved forældrene.⁵⁵ Som nævnt i afsnit 4.1, er det som udgangspunkt forældrene, der har beslutningskompetencen over deres barn igennem deres forældremyndighed jf. forældreansvarslovens § 2. Dog vil dele af denne beslutningskompetence blive uddelegeret til kommunen i forbindelse med anbringelse af et barn eller ung, bl.a. igennem servicelovens § 69, stk. 1. Dette hænger sammen med, at kommunen ved anbringelsen af barnet i vidt omfang overtager omsorgsplikten for barnet, jf. Servicelovens § 55. Omsorgsplikten udøves dog primært af anbringelsesstedet, idet barnet og den unge har sin dagligdag her. Omsorgsplikten følger af voksenansvarslovens § 3, der giver anbringelsesstedet hjemmel til at træffe beslutninger på vegne af barnet eller den unge, for at sikre dennes

⁵⁴ Socialret – Børn og unge, Schultz, Trine, side 98

⁵⁵ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 396

interesser.⁵⁶ Den daglige omsorg overgår således fra forældrene og over til anbringelsesstedet, ved anbringelse af et barn eller en ung.⁵⁷

Anbringelsesstedet ikke nogen selvstændig afgørelseskompetence, idet de blot skal håndhæve det af kommunen fastsatte. Dog har anbringelsesstedet adgang til at træffe beslutninger omkring barnets dagligdag, såkaldte anstaltsanordninger.⁵⁸ Anbringelsesstedet, når barnet er anbragt på institution, kan således udstede retningslinjer for rammerne på stedet, herunder husordner jf. voksenansvarslovens § 4.⁵⁹ I en husorden kan der udstikkes retningslinjer for en fælles dagligdag, herunder regler for, spisetider, sengetider, regler om deltagelse i huslige pligter mv. Der kan således ikke fastsættes regler, der indsnævrer den personlige frihed uforholdsmæssigt eller på anden måde er byrdefuld for barnet og den unge. Dette kræver en stærkere hjemmel, jf. vejledning om voksenansvar for anbragte børn og unge, pkt. 48, afsnit 9 og 10.⁶⁰

Når kommunen skal træffe afgørelse omkring forhold under anbringelsen, vil et samarbejde med forældremyndighedsindehaverne være gavnligt, da de stadig bevarer retten til at træffe beslutninger omkring barnet og den unge i et vidst omfang, selvom barnet er anbragt og kommunen har kompetence til at træffe afgørelse. Endvidere følger det af Servicelovens § 19, at kommunen skal udføre deres opgaver i samarbejde med forældrene. Dette er endvidere begrundet med, at selvom et barn er anbragt uden for hjemmet, er det stadig de fleste forældres ønske, at de kan have indflydelse på deres børns liv.⁶¹

Forældremyndighedsindehaver har forældreansvar overfor barnet og den unge. Dette følger af forældreansvarslovens § 2, stk. 1⁶². Bestemmelsen fastslår at forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for barnet, og kan træffe afgørelse vedrørende barnets personlige forhold, ud fra barnets interesse og behov jf. begrebsafklaringen afsnit 4.1.

Forældremyndighedsindehaverne bevarer forældremyndigheden over barnet og den unge, selvom denne er anbragt. Dette fremgår ikke af ordlyden i § 69, men fremgår bl.a. af Graversenudvalgets betænkning nr. 1212, der anfører at *"Som udgangspunkt vil retten til at bestemme over en række personlige forhold vedrørende barnet eller den unge således også under en anbringelse tilkomme forældremyndighedens indehaver, men kommunen må under hensyn til det formål, der søges opnået ved anbringelsen, tillægges en kompetence til at træffe beslutninger vedrørende barnets eller den unges forhold"*.⁶³ At forældremyndighedsindehaverne har

---

⁵⁶ Bekendtgørelse af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, Lbk. nr. 507 af 02/05/2017

⁵⁷ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 309

⁵⁸ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 420

⁵⁹ Ibid., side 396 samt Vejledning nr. 9 til serviceloven, nr. 9293, om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, pkt. 20, afsnit 7

⁶⁰ Vejledning om voksenansvar for anbragte børn og unge, nr. 10370, kap. 7 samt Vejledning nr. 9 til serviceloven, nr. 9293, om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, pkt. 20, 5. afsnit, 3. pkt. samt Betænkning nr. 1551, om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, side 56

⁶¹ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 577

⁶² Lbk. 2017-12-01 nr. 1417, forældreansvarsloven

⁶³ Bet. nr. 1212/1990, side 173

beslutningskompetence, fremgår også af forarbejderne til Servicelovens daværende § 53, der angiver, at forældremyndighedsindehaverne bevarer kompetencen til at træffe beslutninger og bestemme over en række personlige forhold vedrørende barnet og den unge, selvom barnet er anbragt.⁶⁴

Forældremyndighedsindehaverens beslutningskompetence er således fortsat til stede under anbringelsen, men er indskrænket af kommunens kompetence til at træffe afgørelse. Graversenudvalget anfører *"Afgrænsningen af forældrenes eksklusive kompetence til at træffe bestemmelse over barnet eller den unge i forhold til kommunens ligger således i formålet med anbringelsen"*.⁶⁵

Om hvilke beslutninger forældremyndighedsindehaverene kan beslutte, anførte Graversenudvalget *"Som typiske eksempler på spørgsmål, der må henhøre under forældrenes eksklusive kompetence, kan nævnes spørgsmål om dåb og konfirmation. I disse tilfælde vil kommunens handlemuligheder være betinget af et samtykke fra forældremyndighedens indehaver"*.⁶⁶ Dog ses der en udvikling på netop dette område, hvor kommunen i visse tilfælde kan træffe afgørelse om ovenstående spørgsmål, selvom forældremyndighedsindehaver ikke har givet samtykke, hvilket vil blive nærmere belyst i hhv. afsnit 8.1 samt afsnit 11.

Servicelovens § 69 får indskrænkende virkning på forældremyndighedsindehaverens beslutningskompetence idet kommunen kan træffe afgørelse om forhold vedrørende barnet, så længe det er nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen. Grundlæggende medfører Servicelovens § 69, stk. 1 to konsekvenser.⁶⁷ Den første konsekvens af bestemmelsen er, at kommunen med hjemmel i loven kan træffe afgørelse om de i bestemmelsen angivne emner og at dette kan ske såfremt forældremyndighedsindehaver ikke træffer afgørelse omkring et eller flere forhold, eller at forældrene træffer en afgørelse som kommunen ikke er enig i, af hensyn til barnet, herunder barnets bedste. Derfor indskrænkes forældremyndighedsindehaverens kompetence, både faktisk og retligt, hvilket vil blive uddybet nedenfor.

Den anden konsekvens, der følger af lovens § 69 er, at såfremt kommunen skal træffe afgørelse vedrørende barnet, der anses for indgribende, enten overfor barnet eller forældremyndighedsindehaverne, skal dette ske gennem en konkret afgørelse. Herved får forældremyndighedsindehaver adgang til at påklage afgørelsen såfremt de ikke er enige, hvilket kan ske til Ankestyrelsen, jf. Servicelovens § 167. Dette er begrundet i, at der sker et indgreb i forældremyndighedsindehaverens beslutningskompetence.

Forældrene er uden indflydelse på beslutninger vedrørende barnet og den unge, der udgør faktisk forvaltningsvirksomhed, som befinder sig under den nedre grænse. Det betyder, at såfremt forældrene er uenige i disse beslutninger kan de ikke påklage disse, idet der ikke træffes afgørelse herom. De er således afskåret klageadgang. Derfor kan denne bestemmelse i nogen grad siges at yde en ringe

---

⁶⁴ Forslag til serviceloven 1996/1 LSF 229, side 45

⁶⁵ Bet. nr. 1212/1990, side 173 samt Forslag til lov om Social service, 1996/1 LSF 229, side 73

⁶⁶ Bet. nr. 1212/1990, side 174

⁶⁷ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 314

retssikkerhedsgaranti for forældremyndighedsindehaverne, da de kan blive afskåret fra at klage såfremt beslutningen ikke anses for at være så indgribende, eller af så væsentlig betydning, at der skal træffes afgørelse efter § 69, jf. afsnit 6.2.3 om grænsen til faktisk forvaltningsvirksomhed.

Et relevant eksempel på ovenstående ses i Ankestyrelsens **principafgørelse C-12-00**, hvor der blev taget stilling til ændring af aflastningssted i forbindelse med at den plejefamilie, der normalt havde barnet boende, skulle afholde ferie.

Ankestyrelsen udtalte, at *"en afgørelse begrundet i plejefamiliens ferie er omfattet af kommunens faktiske forvaltningsvirksomhed (bistandsudøvelsen). Afgørelsen kan ikke påklages til nævnet."*⁶⁸

Forældremyndighedsindehaveren havde i sagen ikke mulighed for at klage over kommunens afgørelse, idet det blev anses som værende faktisk forvaltningsvirksomhed, som ikke havde berøring med formålet for anbringelsen.

Sammenfattende kan det siges, at Servicelovens § 69 indskrænker forældremyndighedsindehaverens beslutningskompetence og omsorgsforpligtelse, som ellers fremgår af forældreansvarslovens § 2. Indskrænkelsen gælder i forhold til de beslutninger der skal træffes, fordi det er nødvendigt af hensynet til formålet med anbringelsen, men forældremyndighedsindehaverens kompetence er endvidere indskrænket ift. at tage beslutninger der hører under den nedre grænse. Forholder det sig således, at der udøves faktisk forvaltningsvirksomhed, der ikke skal træffes i afgørelsesform, er forældremyndighedsindehaverne som følge heraf afskåret fra at klage over forholdene.

I og med at kompetencen overgår til kommunen, har forældremyndighedsindehaver 'kun' klageadgang for så vidt angår de forhold hvori der træffes afgørelse, hvad enten afgørelsen træffes af kommunen eller af børn og unge-udvalget.

Det kan på baggrund heraf konkluderes, at § 69 giver kommunen hjemmel til at træffe afgørelse i forhold vedrørende barnet eller den unge, såfremt forældremyndighedsindehaver ikke træffer en beslutning, eller træffer en beslutning, der ikke findes at være forenelig med hensynet til barnets bedste. Bestemmelsen giver således mulighed for at løse tvister mellem kommunen og forældremyndighedsindehaverne, såfremt der opstår uenighed under barnets eller den unges anbringelse. Men samtidig giver bestemmelsen også hjemmel til at Forældremyndighedsindehaverne kan klage over afgørelserne truffet efter § 69.

Slutteligt kan det konkluderes, at det kun er kommunen (og børn og unge-udvalget), der kan træffe afgørelse med hjemmel i § 69. Anbringelsessteder, hvad enten det er i plejefamilie eller institution, har således blot beslutningskompetence, til at træffe afgørelse om mindre dagligdagsting, herunder de forhold der kan fastsættes i en husorden, eller almindelige hjemlige regler.⁶⁹

---

⁶⁸ Principafgørelse C-12-00

⁶⁹ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 312 f.

Om barnets kompetence, herunder inddragelse og ret til selvbestemmelse henvises der til afsnit 11.

8. Analyse af kriteriet "nødvendigt" i § 69 perspektiv

I Servicelovens nuværende bestemmelse findes det materielle kriterium, at det skal være *nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen*, når kommunen træffer afgørelse i en sag efter § 69.

For at kunne fastslå *hvornår* noget er nødvendigt af hensynet til formålet med anbringelsen, vil handleplanen være en god indikator. Som allerede nævnt under afsnittet 6.2.2, under Ad mv. angiver handleplanen hvilken indsats der skal ydes, samt formålet med denne, jf. servicelovens § 140, stk. 3.

Handleplanen bygger på de oplysninger, der er fremkommet i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse jf. servicelovens § 140, stk. 3, 2. pkt. Handleplanen skal angive såfremt der er særlige forhold, der skal tages hensyn til ved barnets eller den unges anbringelse. Dette kan eksempelvis være særligt fokus på pleje og behandling.

Handleplanen skal endvidere indeholde konkrete mål ift. barnets eller den unges trivsel og udvikling, der er i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten, jf. Servicelovens § 46, jf. 140, stk. 3, 3. pkt.

Servicelovens § 46 opstiller det overordnede formål vedrørende særlig støtte til børn og unge samt målsætningen for indsatsen. Herunder beskrives kommunens opgave, jf. § 46, stk. 1. Formålet med støtten er at sikre, at barnet eller den unge kan opnå de samme muligheder som deres jævnaldrende. Dette gælder både med hensyn til udvikling, sundhed og muligheden for et selvstændigt voksenliv. Endvidere angiver bestemmelsen, at støtten skal ydes til barnets bedste. I bestemmelsens stk. 1, er der angivet fem punkter, som støtten skal have til formål at sikre. Disse fem punkter er således centrale for barnets udvikling jf. vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 13, afsnit 2.

Af vejledning 3 til serviceloven, pkt. 13, afsnit 1, fremgår det, at kommunen skal træffe afgørelse til barnets bedste, såfremt der er konflikt mellem barnets og forældrenes interesser. På baggrund heraf kan det udledes, at hensynet til hvad der er bedst for barnet eller den unge, vejer tungest.⁷⁰

Holder man formålsbestemmelsen i § 46, op imod kommunens opgaver angivet i § 69, vil man opdage, at begge bestemmelser har fokus på barnets skolegang og uddannelse samt fokus på sundhed, i § 69 er der fokus på barnets sundhed da der kan træffes afgørelse om behandling. I § 46 fremgår det af stk. 1, nr. 3 og 4, at støtten skal ydes med det formål at understøtte barnets og den unges skolegang samt fremme barnets sundhed og trivsel. Disse punkter er endvidere nævnt i § 69, stk. 1, hvor kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse omkring disse forhold

---

⁷⁰ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 13, afsnit 1

såfremt det er nødvendigt. Formålsbestemmelsen er med til at indkredse kommunens kompetence, idet kommunen pålægges at træffe afgørelse ud fra barnets bedste.

Af ordlyden i § 69, stk. 1 fremgår det, at kommunen pålægges at træffe afgørelse i det omfang, det må anses som nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen. Dette fremgår af ordet 'skal'. Bestemmelsen er således ikke fakultativ.⁷¹ Skulle kommunen have mulighed for selv at vælge hvorvidt der skulle træffes afgørelse, kunne der med fordel have stået 'kan' i stedet for 'skal'.⁷² Derved bliver det obligatorisk at kommunen skal træffe afgørelse, når det anses for nødvendigt.⁷³ Dette er med til at øge retssikkerheden for både forældremyndighedsindehaver og barn.

Ud fra ovennævnte kan det udledes, at kommunen ikke er overladt et frit skøn, hverken når det kommer til afgørelser om ændring af anbringelsessted eller behandling, uddannelse mv. Kommunens skøn er begrænset til at være en vurdering af om kriterierne i bestemmelsen anses for at være opfyldt. Her vil det være kriteriet om den unges behov for kontinuitet i opvæksten og behovet for støtte i opvæksten, herunder barnets bedste, der er med til at afgrænse skønsvurderingen.

Dette betyder også, at kommunen ikke kan træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted ud fra kriterier, der ikke kan rummes i den ovenfor anførte skønsmargin. Der er ikke hjemmel hertil i Servicelovens § 69.

Dette blev fastslået af Ombudsmanden, i en udtalelse vedrørende Guldborgsund Kommune.⁷⁴ Sagen handlede kort gengivet, om at Guldborgsund Kommune, havde bedt sagsbehandlerne om at kontakte anbringelsesstederne hvor børnene var anbragt, med det formål at få nedsat anbringelsesomkostningerne med 10-15 %. Hvis ikke det kunne lykkedes skulle der findes et billigere alternativ som anbringelsessted, og hvis dette heller ikke lykkedes, skulle det anbragte barn eller den unge hjemtages. Årsagen til dette var, at kommunen skulle nedbringe anbringelsesudgifterne, som led i en sparre-runde. Af kommunens materiale fremgik på intet tidspunkt den retlige ramme, "dvs. de materielle og processuelle regler – for de afgørelser, som kommunens sagsbehandlere skulle træffe i forbindelse med processen."⁷⁵ jf. ombudsmandens udtalelse. Hensynet til nødvendigheden, herunder hensynet til barnets behov for kontinuitet og hensynet til formålet med anbringelsen og barnets bedste var på intet tidspunkt inddraget i Kommunens plan.

Ombudsmanden udtalte i den forbindelse følgende:

"I både servicelovens § 68 og § 69 er formålet med foranstaltningen/anbringelsen det centrale kriterium i forbindelse med en vurdering af, om betingelserne for at anvende bestemmelserne er opfyldt. [...] Ved ændring af anbringelsessted skal det vurderes, om det af hensyn til formålet med anbringelsen er nødvendigt at ændre

⁷¹ Forbrugerombudsmandens udtalelse i Guldborgsundsagen 2014-9, pkt. 5.3, side 24

⁷² Almindelig Forvaltningsret, Bønsing, Sten, side 301

⁷³ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 172

⁷⁴ Ombudsmandens udtalelse i Guldborgsundsagen, 2014-9, pkt. 5.3, side 26

⁷⁵ Ibid., pkt. 7, side 29

anbringelsesstedet. Sådan som bestemmelserne er udformet, er kommunerne ikke overladt et frit skøn i forbindelse med afgørelser om f.eks. hjemgivelse og ændring af anbringelsessted. Skønnet er derimod begrænset til vurderingen af, om de kriterier, der er angivet i bestemmelsen, er opfyldt.”⁷⁶

Ombudsmanden konkluderer således, at kommunerne ikke er overladt et frit skøn. Endvidere konkluderede ombudsmanden *”Det anførte er ensbetydende med, at der ikke – ud over de tilfælde, der er beskrevet i servicelovens § 68 og § 69 – er hjemmel til at træffe afgørelser om hjemgivelse af børn/unge eller ændring af deres anbringelsessted. Det følger heraf, at det ikke vil være i overensstemmelse med reglerne i serviceloven, hvis en afgørelse om ophør af en foranstaltning (herunder en anbringelse uden for hjemmet) eller en afgørelse om at ændre et barns eller en ungs anbringelsessted f.eks. hovedsageligt træffes, fordi det nuværende anbringelsessted ikke vil nedsætte anbringelsesprisen med 10-15 % – sådan som materialet om revisitationsprocessen i Guldborgsund Kommune lægger op til.”⁷⁷*

Således indskærpes anvendelsesområdet for bestemmelsen, på trods af, at bestemmelsen er bredt formuleret. Dette stemmer endvidere overens med at afgørelserne skal træffes ud fra barnets bedste, hvilket ikke var tilfældet i ovenfor nævnet sag.

En myndighed må ikke træffe afgørelse, blot for at varetage sin egen økonomiske interesse, da dette er usagligt.⁷⁸ Kan kommunen vælge mellem flere lige egnede tilbud, kan kommunen vælge det billigste, dog må varetagelsen af økonomiske hensyn ikke ske på bekostning af barnets eller den unges behov for støtte.⁷⁹

En myndighed, i dette tilfælde kommunen, er forpligtet til at varetage de samfundsmæssige interesser, der ligger bag den lovgivning, som myndigheden skal administrere. I dette tilfælde skulle kommunen altså varetage barnets bedste, jf. servicelovens formålsbestemmelse i § 46, men varetog i stedet deres egne økonomiske interesser, for at opnå en besparelse på anbringelsesområdet.

Når det kommer til kommunens skøn vedrørende afgørelser om uddannelse, behandling mv. er kommunens skøn fortsat afgrænset til hvad der må være nødvendigt at hensyn til formålet med anbringelsen, hvor der som nævnt ovenfor, må tages udgangspunkt i barnets bedste. Herunder de foranstaltninger handleplanen har angivet, samt formålet hermed.

På trods af formålsbestemmelsens afgrænsning af kommunens frie skøn, må det midlertidigt konkluderes, at indholdet af ordet ”nødvendigt” i Servicelovens § 69, stk. 1 ikke står fuldstændigt klart, idet der i hver enkelt sag, konkret skal vurderes hvornår noget er nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen. Det fremgår dog, at uanset om der er tale om ændret anbringelsessted eller afgørelse om

---

⁷⁶ Ombudsmandens udtalelse i Guldborgsundsagen, 2014-9 5.3, side 24

⁷⁷ Ibid., pkt. 5.3, side 26

⁷⁸ Almindelig Forvaltningsret, Bønsing, Sten, side 314

⁷⁹ Lov 2015-04-29 nr. 529 om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, pkt. 7.

uddannelse, behandling mv. skal der tages udgangspunkt i hvad der er bedst for barnet eller den unge, jf. formålsbestemmelsen.

Ser man på praksis, synes der endvidere at være en tendens til at regulere forhold under anbringelsen, ud fra et intensitets- og proportionalitetshensyn. I nogle afgørelser synes det umiddelbare formål med anbringelsen at glide i baggrunden, og i stedet vægtes intensiteten af indgrebet i højere grad, når der træffes afgørelse. Dette vil blive behandlet nærmere nedenfor jf. afsnit 8.1.

8.1 Intensitets- og proportionalitetshensyn i afgørelserne

Som det fremgår af gennemgangen ovenfor, har kommunen hjemmel til at træffe afgørelser, der er nødvendige under hensyn til formålet med anbringelsen jf. Servicelovens § 69, stk. 1.

Ud fra en gennemgang af praksis tegner der sig et billede af, at bestemmelsens ordlyd fortolkes bredt. Desuden synes bestemmelsen at være mere omfattende end hvad ordlyden umiddelbart lægger op til. Hermed menes, at bestemmelsen giver kommunen hjemmel til at træffe afgørelse når en beslutning har en vis intensitet, er særligt indgribende, eller af væsentlig betydning, også selvom afgørelsen ikke umiddelbart har noget med anbringelsens formål at gøre.

Når noget er indgribende overfor borgeren, taler det for, at der skal træffes afgørelse, hvilket også afspejles i § 69, i det materielle krav om nødvendighed samt eksemplerne fra praksis, der vil blive genstand for nærmere gennemgang nedenfor. Der er tale om beslutninger, der har karakter af, at det er kommunen, der skal træffe afgørelse.

Spørgsmålet er dog hvilke afgørelser kommunen skal træffe med hjemmel i § 69, stk. 1. Praksis viser, at der kan træffes afgørelse omkring mange forskellige typer af forhold, med hjemmel i § 69, stk. 1, jf. afsnit 6.

Udgangspunktet er, at der ikke skal træffes afgørelse omkring faktisk forvaltningsvirksomhed, også kaldet anstaltsbetragtninger jf. afsnit 6.2.3. Dog vil det i nogle situationer alligevel være nødvendigt at træffe afgørelse, såfremt der er tale om indgreb i en beskyttet rettighed eller en regulering der har en meget indgribende karakter. Der er således åbnet op for, at bestemmelsen rummer *mere* end ordlyden umiddelbart angiver med sætningen *"det omfang det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen"*⁸⁰

For at få forståelsen af hvornår noget er så indgribende, at der skal træffes afgørelse, vil det være væsentligt at se på nogle af de frihedsrettigheder, der er beskyttet gennem Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter omtalt EMRK).⁸¹

⁸⁰ Jf. servicelovens § 69, stk. 1. Lbk. 2018-01-29 nr. 102

⁸¹ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention: Bekendtgørelse nr. 423 af 20/05/1996 samt bekendtgørelse nr. 750 af 19/10/1998 (inkorporeringsloven)

EMRK angiver en række menneskerettigheder, der ikke er absolutte, men som er beskyttet imod, at der sker et uproportionalt indgreb heri. Konventionens artikel 8 om retten til respekt for familie- og privatliv, kan nævnes som et relevant eksempel. Artikel 8 beskytter individets ret til privatliv, familieliv, hjem og kommunikation.

Det følger af EMRK at ethvert indgreb skal have hjemmel og være nødvendigt i et demokratisk samfund. Heri må forstås, at det skal være proportionalt.⁸² Menneskerettighederne vil blive inddraget efter en gennemgang af praksis, nedenfor.

Ser man på praksis, er der ikke nogen klar grænse for hvornår der skal træffes afgørelser vedrørende faktisk forvaltningsvirksomhed, jf. tidligere afsnit. Dog kan proportionaliteten og intensiteten i indgrebet være en indikator. Desuden synes også egnethedskriteriet at spille en rolle, idet en beslutning omkring et forhold, skal være egnet. Herved menes, at afgørelsen som middel skal være egnet til at nå målet.⁸³

I forsøget på at klarlægge grænsen vil der til illustration blive inddraget afgørelser fra domstolen og Ankestyrelsen. Afgørelserne tegner et billede af, hvornår noget er så indgribende, at der skal træffes afgørelse.

Den første afgørelse er **U.2010.987 V**, hvor der blev taget stilling til indskrænkningen af brugen af en 14-årig piges mobiltelefon. Mobilen blev inddraget i tre dage, ved ikke at give pigen en oplader til hendes mobil. Landsretten lagde til grund at dette blev anset som en anstaltsbetragtning. Pigen var *ikke* anbragt, men var blevet flyttet til et opholdssted for at få foretaget en børnefaglig undersøgelse jf. Servicelovens § 51. Under pigens ophold på institutionen forsøgte hun at flygte med hjælp fra anvisninger fra moderen. Derfor valgte opholdsstedet at fratage pigen adgang til mobilen. Hun var således afskåret kontakt med familie og venner i tre dage. Landsretten udtalte, at der ikke var regler for hvorledes en børnefaglig undersøgelse skulle gennemføres og udtalte at det var opholdsstedet der ud fra almindelige anstaltsbetragtninger, kunne fastsætte hvad, der skulle gælde, så længe det var proportionalt.

Det skal bemærkes at U.2010.987 V var anlagt som en erstatningssag om tortgodtgørelse for krænkelse af pigens frihed, ære og person.

Dog er dommen markant fordi den fastslår, at indgreb i en beskyttet rettighed (retten til kommunikation) bliver accepteret ud fra en anstaltsbetragtning.⁸⁴ Der synes således at være et svagere hjemmelskrav til indgreb i beskyttede rettigheder, end hvad der normalt synes at være gældende ud fra praksis. Landsretten angiver uden at uddybe dette nærmere, at det ikke er uproportionalt at fratage den unge pige hendes mobil i tre dage. Dog kan det tænkes, at Landsretten nåede frem til at det var proportionalt ud fra hensynet til formålet med § 51, nemlig at udføre en

---

⁸² Individets grundlæggende rettigheder, Elo, Jens, side 93 f.

⁸³ Socialret – Børn og unge, Schultz, Trine, side 230

⁸⁴ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 340

undersøgelse af barnet eller den unge.⁸⁵ Landsretten synes at tillægge det vægt, at der ikke tale om en anbringelse, hvor det er omsorgspligten der er bærende, men i stedet at formålet er, at få gennemført undersøgelsen, hvilket fremgår af dommens præmisser. Landsretten anfører i deres begrundelse følgende *"Som følge af dels de oplysninger, som personalet på G havde modtaget om baggrunden for beslutningen om at gennemføre en undersøgelse efter servicelovens § 51 [...] gik de begrænsninger, som D blev underlagt, ikke ud over, hvad der var nødvendigt for at kunne gennemføre undersøgelsen. Begrænsningerne i hendes frihed var således ikke uproportionale."*⁸⁶

Endvidere afviser Landsretten, at beslutningen om fratagelse af mobiltelefon skulle være truffet ud fra bestemmelsen i Servicelovens § 69. Der blev således ikke truffet en afgørelse, der kunne påklages. Inddragelsen af mobiltelefonen opfattedes dermed som værende faktisk forvaltningsvirksomhed, der kunne reguleres ud fra almindelige anstaltsbetragtninger, jf. Landsrettens begrundelse og resultat.

Landsretsdommen behandler ikke spørgsmålet om hvorvidt der skulle træffes en afgørelse, der kunne påklages, idet hensigten var at opnå erstatning for tort. Selvom forholdet falder uden for reguleringen af § 69, synes dommen stadig at kunne bruges til at sige noget om opfattelsen af anstaltsbetragtninger og intensitetssynspunkter.

I **principafgørelse 90-09** fandt Ankestyrelsen, at der skulle træffes afgørelse efter Servicelovens § 69 omkring fratagelse af mobil og internet overfor en dreng, der var anbragt uden for hjemmet. Ankestyrelsen fastslog, at fratagelse af mobiltelefon og internet overfor en 16-årig dreng var meget indgribende og derfor ikke kunne lade sig gøre ud fra et intensitetssynspunkt. I Ankestyrelsens principafgørelse havde Kommunalbestyrelsen forinden sagen blev påklaget, truffet en afgørelse omkring at afskære drengen fra adgangen til mobil og internet. Dette var begrundet med at kommunalbestyrelsen mente, at en afgørelse fra børn og unge-udvalget vedrørende kontrol med brev- mail- og telefonkontakt ellers ville være illusorisk såfremt den unge have adgang til mobil og internet. Afgørelsen bliver nærmere omtalt længere nede.

De to afgørelser er med til at danne et billede af hvor grænsen går mellem faktisk forvaltningsvirksomhed / anstaltsbetragtninger samt kommunens kompetence til at træffe afgørelse.⁸⁷ Af afgørelserne kan det udledes, at anstaltskompetencen kan bruges til at regulere forhold på opholdsstedet, men ikke som en hjemmel til mere langvarigt at fratage adgangen til mobil og internet, idet det anses for at være så indgribende, at der skal træffes afgørelse herom. Grunden hertil er, at der foretages indgreb i beskyttede rettigheder og jo større indgrebet er - desto stærkere hjemmelsgrundlag bør der være. Det betyder, at opholdsstedet stadig kan fastsætte regler om, at der ikke skal være mobiltelefoner fremme imens der spises aftensmad, at mobilen skal lægges væk når det er sengetid, mv. ud fra

---

⁸⁵ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 425 f.

⁸⁶ Jf. U.2010.987 V

⁸⁷ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 341

anstaltsbetragtninger, men at opholdsstedet ikke kan træffe afgørelse om at fragte en mobiltelefon permanent over en længere periode.⁸⁸ Dette kræver en afgørelse, idet anstaltsbetragtninger som retsgrundlag ikke indeholder en stærk nok hjemmel til at træffe beslutning om så intense og indgribende forhold.

Ud fra ovenstående kan det delvist konkluderes, at anstaltsbetragtninger er en svag hjemmel, idet disse hersker på ulovbestemt grundlag, der er opstået gennem praksis og at dette ikke er nok såfremt der skal træffes afgørelser af en vis intensitet, herunder afgørelser om indgreb i særligt beskyttede rettigheder.⁸⁹ Endvidere kan det udledes, at desto mere dybdegående et indgreb forvaltningen foretager, jo mere sikker må hjemlen være. Der er således tale om en flydende grænse, hvor intensitetssynspunktet medfører, at der må stilles særlige krav til det hjemmelsgrundlag afgørelserne træffes ud fra.⁹⁰

Indgribende afgørelser skal træffes med lovhjemmel, der giver adgang til partsrettigheder, herunder klageadgang, hvis der er tale om indgreb i beskyttede rettigheder. Der skal tages hensyn til proportionaliteten og intensiteten i forholdet.

Ovenfor nævnte proportionalitetshensyn ses endvidere i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der fastslår at et indgreb i en beskyttet rettighed skal være proportionelt og kunne anses for værende nødvendigt, samt forfølge et anerkendelsesværdigt formål.⁹¹ Er der tale om indgreb i menneskerettigheder, ses der at være et skærpet krav til hjemlen.⁹²

EMRK angiver i artikel 8, at tvangsanbringelse af børn og unge er et særdeles alvorligt indgreb i rettigheden til privatliv. EMD anfører at, beskyttelsen af forholdet mellem forældre og barn, hører under kernen i artikel 8.⁹³

Desuden lægger EMD vægt på, at der i sager om tvangsfjernelse skal tages hensyn til alle parter's rettigheder. Dog anføres det, at hensynet til barnets interesser altid skal vægtes tungest.⁹⁴

Iagttages EMD's praksis, peger det i retning af, at det vil stride imod retten til privat- og familieliv i artikel 8, at afskære al kontakt til venner og familie. Fra EMD's praksis kan det udledes, at tvangsanbringelse i udgangspunktet skal betragtes som en midlertidig foranstaltning, der skal ophøre når forholdene tillader det.⁹⁵ Af samme grund ser EMD's praksis strengt på begrænsningerne i adgangen til kontakt mellem forældre og børn og har i flere domme fastslået, at forbud mod kontakt er et meget drastisk indgreb, som findes at være meget vanskeligt at forene med målet om at genforene familien i fremtiden. Det skal således være strengt nødvendigt

---

⁸⁸ Betænkning nr. 1551 om magtanvendelse overfor børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, side 56

⁸⁹ Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 412

⁹⁰ Forvaltningsret, Almindelige emner, Revsbech, Karsten mfl., side 181

⁹¹ Individets grundlæggende rettigheder, Elo, Jens, side 202 f.

⁹² Forvaltningsret, Almindelige emner, Revsbech, Karsten mfl., side 187 f.

⁹³ Individets grundlæggende rettigheder, Elo, Jens, side 216

⁹⁴ Ibid., side 216

⁹⁵ Jf. EMD dommen *Johansen* (1996, para. 78)

at afskære kontakt, såfremt der ikke skal være tale om en krænkelse af artikel 8.⁹⁶ I dette ligger således et skærpet hjemmelskrav, da der er tale om indgreb i menneskerettigheder, hvilket taler for at hjemlen skal være særligt sikker.⁹⁷ Der kan stilles spørgsmålstejn ved, om Vestre Landsrets afgørelse i **U.2010.987 V** ville have fået et anderledes udfald, såfremt EMD skulle vurdere sagen. Det kan tænkes, at udfaldet ville blive, at der var sket en retsstridig krænkelse og at mindre indgribende foranstaltninger kunne have løst problemet, da EMD netop opfatter afskæring af kontakt som særdeles indgribende.

8.2. Nærmere om intensitetshensynet i praksis

Ser man nærmere på de momenter, der tillægges vægt i nogle af afgørelserne, synes det som tidligere antydnet, i nogle tilfælde at være på baggrund af *intensitetshensyn*, at der træffes afgørelse.

Til illustration af ovenfor nævnte 'tendens' vil der blive inddraget to principafgørelser, hvoraf det følger, at passussen "*nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen*" tolkes meget bredt i praksis.

Den første afgørelse, er den tidligere omtalte **principafgørelse 90-09**. Den omhandlede en 16-årig dreng, der var anbragt uden for hjemmet uden samtykke, hvor forældrene var meget imod anbringelsen. Kommunen og børn og unge-udvalget var af den opfattelse at det var nødvendigt at skærme drengen for u hensigtsmæssig kontakt fra forældrenes side. Børn og unge-udvalget traf afgørelse om kontrol med brev- mail- og telefonkontakt. Kommunen fandt herefter, at de måtte træffe afgørelse omkring at drengen skulle fratages adgangen mobil og internet, da kontrollen ellers ville blive illusorisk. Ankestyrelsen kom frem til, at kommunen havde kompetence til at træffe afgørelse om fratagelse af mobil og internet jf. § 69, idet beslutningen var så indgribende at den skulle kunne påklages. Endvidere angav Ankestyrelsen, at kontakten mellem drengen og forældrene var omfattet af formålet med anbringelsen.

Dog fandt Ankestyrelsen efter en konkret vurdering, at drengen ikke skulle have frataget sin mobil og adgangen til internettet. Ankestyrelsen begrundede det med, at det var meget indgribende for en 16-årig at få frataget sin mobil og internet, idet det ville få uforholdsmæssigt store konsekvenser for den unges kontakt med omverdenen, og derved hans mulighed for at leve en normal teenagetilværelse. Ankestyrelsen fandt, at der måtte være andre mindre indgribende måder at regulere kontakten på, f.eks. via stedlig eller tidsmæssig begrænsning. Proportionalitetshensynet og intensitetshensynet blev således tillagt betydeligt vægt i denne afgørelse.

Den næste afgørelse er Ankestyrelsens **principafgørelse 52-09**. Denne afgørelse omhandlede en anbragt dreng på seks år, der var anbragt uden for hjemmet uden samtykke. Forældremyndighedsindehaverne ønskede at drengen skulle omskæres af religiøse årsager. Det var vigtigt for familien, at han blev omskåret.

---

⁹⁶ Dette blev fastslået af EMD i dommen *Andersson* (1992). Der henvises endvidere til Individets grundlæggende rettigheder, Elo, Jens, side 217

⁹⁷ Almindelig Forvaltningsret, Bønsing, Sten, side 289

Kommunen gav afslag på familiens anmodning om at omskære drengen, da der ikke var tale om et livsnødvendigt indgreb. Kommunen mente ikke, at drengen skulle udsættes for et sådant indgreb, før han selv kunne tage stilling til det og forstå betydningen heraf.

Sagen blev anket til det sociale nævn, der afviste at behandle klagen idet nævnet mente, at der var tale om et personligt spørgsmål, der ikke kunne reguleres med hjemmel i § 69.

Kommunen klagede herefter til Ankestyrelsen, og angav i klagen, at drengen ligeså godt kunne vente med at blive omskåret til han var 15 år, og kunne give informeret samtykke hertil.⁹⁸ Ankestyrelsen fandt, at det sociale nævn havde kompetence til at behandle klagen. Ankestyrelsen henviste til Servicelovens § 19, hvoraf det fremgår at kommunen skal udføre opgaverne med børn og unge i samarbejde med forældremyndighedsindehaverne. Det nævnes, at kommunen ved forældrenes anmodning om foranstaltninger af særlig væsentlig eller personlig karakter vedrørende barnet og den unge, skulle efterkomme en sådan anmodning i størst muligt omfang. Dog angav Ankestyrelsen, at såfremt det stred imod barnets bedste og hensynet til formålet med anbringelsen, kunne kommunen afslå anmodningen. Ankestyrelsen fandt endvidere, at forholdet kunne reguleres under Servicelovens § 69, idet kommunens afslag skulle anses som en egentlig afgørelse idet *"det havde væsentlig og stor personlig betydning for forældremyndighedsindehaveren, at drengen blev omskåret, samtidig med at det var en indgribende foranstaltning overfor drengen."*⁹⁹

Det skal bemærkes, at Ankestyrelsen i afgørelsen alene forholdt sig til kompetence-spørgsmålet. De kom således ikke nærmere ind på om afslaget af forældrenes anmodningen ansås for rigtig eller forkert og ej heller tog de stilling til om drengens ret til selvbestemmelse skulle spille en rolle ved afgørelsens udfald.

Dog synes også denne afgørelse at lægge mere vægt på *intensiteten* af indgrebet end selve formålet med anbringelsen, idet det ikke synes at være afholdelse fra religiøs omskæring, der skulle danne baggrund for formålet med anbringelsen. Dog fremgår det ikke tydeligt af afgørelsen *hvad* formålet med anbringelsen er.

Ovenfor nævnte afgørelser peger i retning af, at der i nogle tilfælde bliver truffet afgørelser med hjemmel i § 69, i tilfælde hvor der sker et indgreb i en beskyttelsesværdig rettighed, hvor indgrebet ikke umiddelbart er begrundet i hensynet til formålet med anbringelsen.

Afgørelsen støtter op omkring synspunktet med, at bestemmelsens ordlyd skal fortolkes bredt, idet omskæring var ønsket af religiøse årsager. Trosretning og religion ses, at have svært ved at kunne indgå som grundlag for formålet med en anbringelse. Men med en bred fortolkning, af ordlyden, gives der plads til at træffe afgørelse ud fra formålet angivet i handleplanen, men også det overordnede formål i Serviceloven, med at træffe afgørelse ud fra barnets bedste. Omskæring kan være

---

⁹⁸ Jf. Sundhedsministeriets vejledning om omskæring af drenge, nr. 9199 af 02/04/2014

⁹⁹ Principafgørelse 52-09

ganske indgribende, da det er tale om et operativt indgreb og tankegangen med at vente til drengens selv kan vælge, giver endvidere mening ud fra synspunktet om barnets ret til selvbestemmelse, hvilket bliver behandlet i afsnit 11.

9. Delkonklusion

Sammenfattende kan det konkluderes, at § 69's anvendelsesområde er bredere end hvad der umiddelbart forstås ud fra en fortolkning af ordlyden jf. afhandlingens del 2. For det første kan det fastslås, at der i vurderingen af hvornår der skal træffes afgørelse, skal tages hensyn til både det *umiddelbare formål med anbringelsen* jf. handleplanen, men også det *mere generelle og overordnede formål med Serviceloven*, der skal sikre det anbragte barns og den unges trivsel og udvikling, herunder at kunne opnå de samme muligheder som deres jævnaldrende. Desuden rummer ordet nødvendigt også en hensyntagen til menneskerettighederne, der skal beskyttes generelt.

Intensitetshensynet og proportionalitetshensynet har en afgørende rolle i fastlæggelsen af, hvornår noget er nødvendigt, og hvornår kommunen pålægges at træffe afgørelse. Dog må det siges, at der altid skal foretages et konkret og individuelt skøn, ved vurderingen af hvornår noget anses for nødvendigt.

Endvidere viser gennemgangen af praksis, at kommunen ikke kan træffe afgørelse ud fra et fuldstændigt frit skøn. Der stilles således visse krav til indholdet af afgørelsen. De almindelige forvaltningsretlige regler skal overholdes. Heri ligger at afgørelsen skal være saglig. Det er forskelligt fra retsområde til retsområde hvornår noget er sagligt.¹⁰⁰ Af samme grund skal der derfor tages hensyn til bestemmelsens, samt lovens formål hvilket kan søges klarlagt gennem den kontekst reglen skal indgå i. Der kan desuden skeles til lovforarbejder og formålsovervejelser. Forvaltningen skal i størst muligt omfang forsøge at inddrage de overvejelser, der har været til loven, f.eks. fra forarbejderne. Når der træffes afgørelse efter servicelovens § 69, viser forarbejderne, at der skal tages hensyn til kontinuiteten og barnets bedste generelt, hvilket understøttes af ordlyden i § 69, stk. 3, samt den generelle formulering i § 46 stk. 1, nr. 1.

Træffer kommunen afgørelse om et indgreb, skal visse hensyn iagttages. Indgrebet skal være nødvendigt og det skal være forholdsmæssigt, samt være egnet.¹⁰¹ Jo mere indgribende og byrdefuldt et indgreb der foretages i barnets, den unges eller forældrenes rettigheder, jo større er kravet desuden til at retsfølgen ikke er for vidtgående. Heri ligger således yderligere en intensitetsbetragtning og proportionalitetsbetragtning.

Gennemgangen af bestemmelsen viser, at Servicelovens § 69, indeholder forskellige usikkerheder, der kan give anledning til fortolkningstvivl, idet bestemmelsens indhold ikke umiddelbart står helt klart for læseren.

---

¹⁰⁰ Almindelig Forvaltningsret, Bønsing, Sten, side 305 f.

¹⁰¹ Ibid., side 318

For det første er det uklart hvor langt § 69, stk. 1 rækker. Det er en bestemmelse, der rummer mange forskellige typer af afgørelser, hvilket forstærkes af ordet mv. Der kan med hjemmel i bestemmelsen både træffes afgørelse om ændring af anbringelsessted, uddannelse og behandling, men også mere personlige ting, som adgangen til at blive konfirmeret, valg af mad og valg af fritidsaktiviteter.

Derfor er det ikke klart, hvad der materielt ligger i bestemmelsen. Handleplanen vil kunne bruges som guideline til hvad der er formålet med anbringelsen, jf. afsnit 7.2. Desuden vil det generelle formål, med at afgørelser skal træffes ud fra barnets bedste, kunne inddrages.

Bestemmelsens hjemmel til at træffe afgørelse rækker derfor vidt, så længe der er tale om afgørelser der kan rummes inden for formålet med anbringelsen.

For det andet synes bestemmelsen ikke at tage endelig stilling til, om kommunalbestyrelsen *altid* skal træffe afgørelse vedrørende behandling og uddannelse, eller det kun er nødvendigt såfremt forældremyndighedsindehaverne ikke vil samtykke til disse foretagender. Ordlyden giver ikke umiddelbart noget klart svar på dette.

Vejledning nr. 3 til Serviceloven angiver i pkt. 577, afsnit 7, at såfremt forældremyndighedsindehaverne *ikke* ønsker at samarbejde, skal der træffes afgørelse, hvilket modsætningsvist må forstås således, at der såfremt der er enighed mellem kommunen og forældrene ikke skal træffes afgørelse omkring uddannelse, behandling mv.

Ordlyden i § 69, stk. 1 angiver at der skal træffes afgørelse hvis det er nødvendigt. Det fremgår af ordet 'skal', der viser at det er obligatorisk at træffe afgørelse, når betingelserne i bestemmelsen er opfyldt, dvs. at det er nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen.¹⁰²

Det må forstås således, at kommunen har kompetence til at træffe beslutninger i afgørelsesform hvis forældremyndighedsindehaverne ikke selv foretager de nødvendige skridt, eller er uenige. Så skal kommunen træffe afgørelse, hvilket giver forældremyndighedsindehaverne klageadgang, jf. Servicelovens § 166 jf. § 168.¹⁰³ Dette stemmer overens med intensitetshensynet, idet en afgørelse imod forældrenes ønske anses for at være indgribende.

Sammenfattende konkluderes det, at der således ikke *altid* skal træffes afgørelse, idet der kun skal træffes afgørelse når det er nødvendigt. Herved menes, at såfremt der er enighed mellem forældre og kommune, skal der ikke træffes afgørelse.

Enighed mellem kommune og forældre, har den virkning, at barnet afskæres fra at kunne klage, fordi der netop ikke træffes afgørelse efter § 69. Klageadgangen afhænger af, at der træffes en afgørelse, der kan påklages jf. Servicelovens §§ 167 og 168. Således svækkes barnets og den unges retssikkerhed i sådanne tilfælde.

---

¹⁰²Magtanvendelse overfor anbragte børn og unge, Hartoft, Hanne, side 172 f.

¹⁰³ Ibid., side 401

De særlige problemstillinger vedrørende barnets og den unges retssikkerhed vil blive behandlet nærmere nedenfor i afsnit 11.

For det tredje fremgår **kravet om samtykke til afgørelse om uddannelse, behandling mv.** ikke af loven, idet der i § 69, stk. 2 kun kræves samtykke til ændring af anbringelsessted. Det bør dog tillægges vægt, at det som generelt udgangspunkt inden for Serviceloven er fastslået, at kommunen så vidt muligt skal forsøge at samarbejde med forældremyndighedsindehaverne omkring barnet og den unge, jf. Servicelovens § 19.

Ser man på praksis, må bestemmelsen dog forstås således, at der kan træffes afgørelse i ovenfor nævnte forhold *uden* opnået samtykke, hvis det er nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen. Dette fremgår bl.a. i Ankestyrelsens **princip-afgørelse 1-17** om konfirmation.

Ellers ville bestemmelsens formål med at overdrage kompetencen til kommunen også blive illusorisk.

Del 4 – Barnets og den unges rettigheder og ret til selvbestemmelse

10. Generelt om retssikkerhed

I takt med samfundets udvikling, er der kommet mere fokus på retssikkerheden, der skal sikre den enkelte borger. Lars Nordskov Nielsen definerer retssikkerhedsbegrebet således *”Det overordnede mål med retssikkerhed er at sikre, at borgerne får de rettigheder og ydelser, de har krav på efter lovgivningen, og ikke pålægges andre pligter end dem, der er lovhjæmmel til at pålægge dem.”*¹⁰⁴

Service-loven indeholder både materielle og processuelle regler, der skal skabe retssikkerhed. Reglerne supplerer hinanden og bidrager til en samlet retssikkerhed.

Materiel retssikkerhed handler om, at der stilles krav til forvaltningsaktens lovmæssighed.¹⁰⁵ Hermed menes, at der skal være hjemmel i loven når forvaltningen træffer afgørelse, desuden at afgørelsen ikke må stride mod gældende ret. Dette skal sikre borgeren imod overgreb og vilkårlighed fra forvaltningens side. Det betyder endvidere, at når der træffes en afgørelse skal det ske ud fra saglige hensyn, jf. tidligere anført i afsnit 4.3. Af Servicelovens § 69, stk. 1 fremgår det, at det skal være *nødvendigt af hensynet til formålet med anbringelsen*, hvilket er et materielt krav, der giver hjemmel til at træffe afgørelse efter bestemmelsen.

---

¹⁰⁴ Nielsen, Lars Nordskov, Retssikkerheden under sparekniv og afbureaukratisering, Juristen 1991, nr. 9, side 350, pkt. a, samt Schultz, Trine mfl., Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, 'Retssikkerhedsproblemer i socialretten', side 198

¹⁰⁵ Munk-Hansen, Carsten mfl., Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, 'Retssikkerhedshensynet', side 21

Processuel retssikkerhed handler om *sagens behandling* fra sagens start til afgørelse. Processuel retssikkerhed sikres gennem regler om partshøring, aktindsigt og forvaltningens begrundelsespligt, i forbindelse med at der træffes afgørelse. Endvidere sikres der adgang til at klage over afgørelsen. Den processuelle retssikkerhed stiller således krav til beslutningsprocessen, hvilket skal være med til at sikre, at der træffes lovlige og korrekte afgørelser.¹⁰⁶

Den processuelle retssikkerhed i Servicelovens § 69 består bl.a. i, at der ved ændring af anbringelsessted skal indhentes samtykke fra både barnet over 12 og forældremyndighedsindehaveren, jf. § 69, stk. 2. Såfremt der ikke kan opnås samtykke, skal børn og unge-udvalget træffe afgørelse omkring ændringen, jf. § 69, stk. 3.

Tidligere var det således, at barnet skulle være 15 år for at kunne give samtykke til ændring af anbringelsessted. Dette blev ændret i 2015 således, at samtykkealderen blev nedsat til 12 år. Forarbejderne begrundede dette med, at der skulle være sammenhæng mellem samtykkealder og klagealder, idet dette ville være med til at styrke retssikkerheden.¹⁰⁷ Dette taler også for, at ændring af anbringelsessted anses som et (særligt) intensivt indgreb, idet der kræves samtykke helt ned til 12-års alderen. Samtykke vil blive nærmere beskrevet i afsnit 11.2.

Endvidere skal det styrke barnets og den unges retssikkerhed, at det er børn og ungeudvalget, der skal træffe afgørelse i stedet for kommunalbestyrelsen jf. § 69, stk. 3. Dette med henblik på at sikre og understøtte kontinuiteten i anbringelsen.¹⁰⁸

Desuden fremgår det af § 69, stk. 4 hvilke oplysninger, der skal indhentes ved ændring af anbringelsessted. Denne bestemmelse er også båret af hensynet til at sikre kontinuitet i barnets og den unges anbringelse.

Endvidere skal der under sagens behandling indhentes en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen jf. § 69 stk. 5. Udtalelsen skal være med til at klarlægge barnets og den unges behov, udvikling og trivsel. Dog har det aktuelle anbringelsessted ikke pligt til at udtale sig og skal således ikke efterkomme kommunalbestyrelsens anmodning.¹⁰⁹

Ydermere er klageadgangen en væsentlig del af den processuelle retssikkerhed. Når der er truffet afgørelse jf. § 69, medfører dette klageadgang. Overordnet er det fastslået i servicelovens § 166, at kommunalbestyrelsens afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsen. Forældremyndighedsindehaver og den unge over 12 år har mulighed for at klage over kommunens og børn og unge-udvalgets afgørelser til Ankestyrelsen. Dette følger bl.a. af Servicelovens §§ 167 og 168.

---

¹⁰⁶ Schultz, Trine mfl., Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn, 'Retssikkerhedsproblemer i socialretten', side 199

¹⁰⁷ Forslag Til Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2014/1 LSF 120, pkt. 2.2.3, afsnit 9

¹⁰⁸ Ibid., pkt. 2.2.2, afsnit, 1 og 2, samt pkt. 2.2.3

¹⁰⁹ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 582, afsnit 2

Barnet og den unge, der er fyldt 12 år, kan klage over kommunens afgørelser om behandling og uddannelse mv. jf. Servicelovens § 167, stk. 1, nr. 5.

Er der tale om ændring af anbringelsessted vil den unge over 12 år kunne klage over børn og unge-udvalgets afgørelse til Ankestyrelsen med hjemmel i Servicelovens § 168, jf. § 74, stk. 1, nr. 10.

Som udgangspunkt har en klage ikke opsættende eller suspensiv virkning. Det betyder, at selvom der er klaget over en afgørelse, vil afgørelsen ikke blive udsat. Afgørelsen træder derfor i kraft med det samme jf. retssikkerhedslovens § 72, stk. 1.

Dog har afgørelser om valg af anbringelsessted opsættende virkning, hvilket betyder, at barnet eller den unge ikke kan flyttes til et nyt sted, før Ankestyrelsen har haft mulighed for at behandle klagen.¹¹⁰ Når der træffes afgørelse om ændret anbringelsessted træffes der to afgørelser, både en afgørelse om ændring af anbringelsessted jf. § 69, stk. 1 samt valg af konkret anbringelsessted jf. § 68 b. Klage over ændring af anbringelsesstedet har ikke i sig selv opsættende virkning, men dette afledes af, at kommunen ikke kan flytte barnet før der træffes afgørelse om konkret anbringelsessted efter § 68 b. Det er kun i akutte tilfælde, hvor særlige forhold gør sig gældende, at barnet eller den unge kan flyttes straks, jf. retssikkerhedslovens § 72, stk. 2, 2. pkt.

Til illustration af ovenstående inddrages **principafgørelse 3-16**. Ankestyrelsen fastslog, at en kommunes akutte fjernelse, af en ung pige begrundet med plejefamiliens sprogbrug, var i strid med reglerne om opsættende virkning. Kommunen havde valgt at flytte den unge pige til en ny plejefamilie, allerede samme dag som børn og unge-udvalget traf afgørelse. Der forelå ikke særlige forhold, der kunne lægges til grund for, at der skulle ske akut ændring af anbringelsesstedet. Kommunen havde ikke truffet afgørelse om flytningen og havde derved afskåret sagens parter fra klageadgang og muligheden for at give afgørelsen opsættende virkning.

Vedrørende klageadgangen bemærkes det, at forvaltningens afgørelser endvidere kan indbringes for domstolene.

Der er findes en særlig behandling af sager, der træffes af børn og unge-udvalget. Her er der en egentlig klageret til domstolene hvilket fremgår af servicelovens § 169. Servicelovens § 169 indeholder en særlig hurtig og enkel ankeprocedure. Ankestyrelsen skal sende sagen til retten 5 dage efter modtagelse af ankebegæring og der skal ikke udfærdiges en ankestævning.¹¹¹ Ydermere ydes der gratis advokatbistand i disse sager. Der er således en særlig retssikkerhedsgaranti der knytter sig til sager truffet af børn og unge-udvalget gennem § 169.

---

¹¹⁰ Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 738 samt Lovforslag nr. 178, Lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven (Barnets Reform) side 53, under nr. 48

¹¹¹ Socialret – Børn og unge, Hartoft, Hanne, side 376 f.

I øvrigt kan forvaltningens afgørelser altid indbringes for domstolene jf. grundlovens § 63. Dog bemærkes det, at børn og unge ikke selv fører sager ved domstolene og er således ikke omfattet.¹¹²

10.1 Overordnet om barnets og den unges krav på retssikkerhed og retsbeskyttelse

Barnet og den unge har krav på retssikkerhed lige såvel som voksne mennesker har det. Et menneskes rettigheder er beskyttet gennem bl.a. Menneskerettighedskonventionen (omtales herefter EMRK), der i Danmark er inkorporeret ved lov.¹¹³ Rettighederne beskytter *enhver* person jf. artikel 14. EMRK har i artikel 8 en bestemmelse, der beskytter retten til privat- og familieliv. Denne bestemmelse kommer særligt i spil, når det omhandler tvangsfjernede børn og unge, idet der sker et indgreb i familielivet, når barnet fjernes. Ydermere er barnets og den unges rettigheder særligt beskyttet igennem Børnekonventionen. I Børnekonventionens artikel 20, fremgår det, at anbragte børn har ret til en særlig beskyttelse og bistand fra statens side, hvilket stemmer overens med Graversenuudvalgets ide om retsbeskyttelse af barnet jf. betænkning nr. 1212, der omhandler, at staten skal beskytte mod overgreb og opvækstvilkår til skade for barnets og den unges sundhed og udvikling. Med reformen 'Barnet i Centrum' kom der i 2001 yderligere fokus på 'barnets bedste, herunder gennem stabile anbringelsesforløb samt kontinuitet under anbringelsen.

Barnets og den unges selvstændige ret har ikke altid været beskyttet i ligeså høj grad, som det ses i nutidens lovgivning. Området for retssikkerheden blandt børn og unge blev i slutningen af 1900'erne genstand for behandling, idet der blev rejst kritik af de daværende regler i Bistandsloven, grundet manglende retssikkerhed på området.¹¹⁴ Efterfølgende kom der større fokus på barnets og den unges rettigheder, end hvad der hidtil havde været set, både i praksis og i lovgivningen, jf. afsnit 5 historik. Dette sås bl.a. i den ovenfor nævnte Børnekonvention, der blev vedtaget i 1989 og blev ratificeret i Danmark i 1991. Der gøres opmærksom på at konventionen er ikke inkorporeret i dansk ret, men Danmark er forpligtet til at sikre, at national lovgivning er i overensstemmelse med konventionen.¹¹⁵

Konventionens fokus på barnets og den unges rettigheder består særligt i, at børn og unge skal anses som selvstændige individer med grundlæggende rettigheder, så som adgang til mad og et sted at bo, men også ret til at udvikle sig herunder uddannelsesmæssigt, ret til at blive beskyttet og retten til medbestemmelse.

---

¹¹² Det er dog en mindre del af sagerne der indklages, da de oftest afgøres inden for det administrative klagesystem. Dog synes der at være en stigende tendens til, at sociale sager forelægges domstolene. Dette kan ses ved at der de seneste år er kommet et stigende antal sociale sager ved domstolene. Dog er det dog stadig en forsvindende lille del, der forelægges domstolene, da sagerne oftest afgøres inden for de administrative klagesystemer. Se endvidere Evald, Jens, Retskilderne og den juridiske metode, side 98 og artiklen: Genopretning og erstatning i sociale sager, Af Klausen, John, Juristen nr. 6, 2017.

¹¹³ EMRK, Lov nr. 285 af 29. april 1992 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=12>

¹¹⁴ Bet. nr. 1212/1990, side 57

¹¹⁵ Individets grundlæggende rettigheder, Elo, Jens, side 59 f.

Endvidere kom Graversenudvalget i 1990, med et flersidet retssikkerhedsperspektiv, hvor barnet og den unge både skulle have retssikkerhed og retsbeskyttelse.

Med retssikkerhed mente udvalget, at både forældre og børn skulle beskyttes over for statens indgriben og vilkårlighed. Ydermere skulle barnet og den unge ydes en retsbeskyttelse, hvor myndighederne skulle sikre barnet og den unge mod overgreb og opvækstvilkår der skadede barnet. Retsbeskyttelsen var særligt relevant i de tilfælde hvor forældrene ikke kunne varetage deres børns interesser, og barnet og forældrenes interesser ikke var sammenfaldende.¹¹⁶

10.2 Nærmere om hensynet til barnet og den unge – og deres rettigheder

Tanken om, at barnet og den unge skal beskyttes, ses videreført i serviceloven. Serviceloven indeholder regler, der skal være med til at sikre barnets retssikkerhed.

Et barn eller ung har ret til en bisidder jf. § 48 a, samt til at få en støtteperson, jf. § 68 b, stk. 4 forud for anbringelsen. Når barnet og den unge er anbragt, har de ret til samvær med familie og netværk jf. § 71. Endvidere har barnet ret til at få to årlige tilsynsbesøg, hvor barnet eller den unge kan tale med kommunen. Dette kaldes det personrettede tilsyn, jf. § 148 jf. § 70, stk. 2.

Den unges rettigheder er endvidere beskyttet igennem en selvstændiggørelse af den unge. Den unge skal opfattes som et selvstændigt individ med selvstændige rettigheder. Dette er begrundet med, at barn og forældre ikke altid har sammenfaldende interesser og forældrene således ikke bør varetage barnets interesser, herunder partsbeføjelser.¹¹⁷

Selvstændiggørelse af den unge ses særligt ved, at den unge får tillagt en række selvstændige partsbeføjelser allerede når vedkomne fylder 12 år. Den unge får adgang til aktindsigt og mulighed for at klage over afgørelsen jf. servicelovens § 167. Den unge har desuden ret til at få gratis advokatbistand, jf. servicelovens § 72, stk. 1, nr. 10.

Når den unge fylder 15 år, får denne egentligt partsstatus i sager om særlig støtte i Serviceloven. 12-årige har således ikke partsstatus, dog med den væsentlige undtagelse at børn over 12 år skal samtykke når det gælder afgørelser om ændring af anbringelsessted, jf. Servicelovens § 69, stk. 2. Det skal bemærkes, at det er det eneste sted i Serviceloven, hvor samtykkealderen er nedsat til 12 år.

Reglerne lægger op til, en stigende selvstændiggørelse og retliggørelse af barnet og den unge, i takt med barnets og den unges udvikling, der udspringer fra et ønske om inddragelse af barnet og den unge i deres egne sager jf. Graversenudvalgets betænkning. At barnet og den unge inddrages i deres egne sager, er med til at styrke denne selvstændiggørelse og retliggørelse.

---

¹¹⁶ Bet. nr. 1212/1990, side 11

¹¹⁷ Artikel: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager, Jørgensen, Stine, afsnit 2

Desuden følger det af Servicelovens bestemmelser, at der skal lægges vægt på, at afgørelser og beslutninger vedrørende barnet, træffes ud fra barnets bedste, jf. formålsbestemmelsen i § 46. Støtten skal bygge på barnets eller den unges egne ressourcer og deres synspunkter skal inddrages. Dog skal der også her tages hensyn til barnets og den unges alder og modenhed, jf. § 46, stk. 3.

Spørgsmålet er, i hvilken grad barnet og den unge selv kan bestemme hvad, der vil være bedst for sig selv og hermed få indflydelse på en afgørelse. Endvidere i hvilken udstrækning kommunen skal efterleve barnets og den unges ønsker, ud fra hensynet til barnets ret til selv- og medbestemmelse.

Graversenudvalget angav i betænkning nr. 1212 følgende omkring barnets og den unges medinddragelse *“Det er udvalgets opfattelse, at børn og unge i højere grad, end det er tilfældet i dag, skal medinddrages i behandlingen af sager, der vedrører deres forhold. Dette udgangspunkt må dog ses i lyset af et krav om, at børn og unge ikke sættes i situationer, som de ikke kan overskue og ikke har forudsætninger for at kunne tage stilling til.”*¹¹⁸

Graversenudvalget opstiller tre begreber som barnets og den unges retsstilling kan ses i relation til: Høringsret, partsrettigheder og med- og selvbestemmelsesret.

Ovenfor er størstedelen af barnets og den unges partsrettigheder gennemgået. Ved at tillægge den unge partsrettigheder, opnår den unge det, som udvalget benævner processuel selvbestemmelsesret, idet den unge kan gøre sine partsrettigheder gældende på egen hånd.¹¹⁹ Barnets ret til høring vil kort blive gennemgået nedenfor. Dernæst vil barnets og den unges selvbestemmelsesret samt forvaltningens inddragelse af denne i deres afgørelser søges klarlagt i afsnit 10.3.

Barnet og den unge har ret til at blive hørt. I servicelovens § 48, bliver det fastslået at barnet skal høres, gennem en samtale, hvor barnet kan give udtryk for sin holdning. Det bemærkes, at ved høring af barnet, tilkommer der ikke barnet en ret til at træffe beslutninger, eller en med- eller selvbestemmelsesret. Beslutningskompetencen er stadig overladt til kommunen.

Dog er reglen om høring stadig vigtig, idet det er en processuel regel, som er med til at skabe retssikkerhed for barnet og den unge, da deres syn på sagen bliver kendt for kommunen, hvilket kan være med til at sikre, at en afgørelse bliver truffet ud fra barnets bedste jf. formålsbestemmelsen i § 46.

Historisk set indeholdt bistanndsloven ikke en formel høringsret af barnet, ud over den i afsnit 5.1 omtalte ret i Bistanndslovens § 125.¹²⁰ Så det faktum at barnet nu skal høres inden der træffes foranstaltninger omkring vedkomne, anses som en positiv udvikling hen imod en bedre retssikkerhed.

Graversenudvalget lagde i betænkning nr. 1212 vægt på, at alle børn skulle høres dog således, at der blev taget hensyn til barnets alder og modenhed. Udvalget

---

¹¹⁸ Bet. nr. 1212/1990, side 199

¹¹⁹ Ibid., side 198

¹²⁰ Lov om social bistand, nr. 333 af 19. juni 1974

foreslog en bestemmelse, der gav unge på 12 år mulighed for at have en samtale omkring deres holdning til sagen før der blev truffet afgørelse i sagen.¹²¹ Heraf udspringer reglen om børnesamtalen og høring, nævnt ovenfor. Aldersgrænsen blev i 2003 fjernet, således at høring af barnet og den unge nu gælder alle uanset alder.¹²²

10.3 Analyse af barnets og den unges selvbestemmelsesret

Grundet den særlige kompetencefordeling, opstår der nogle særlige problemstillinger vedrørende barnets og den unges ret til selvbestemmelse.

Det overordnede udgangspunkt, når det kommer til barnets selvbestemmelse er, at børn grundlæggende har de samme rettigheder som voksne har. Ordet selvbestemmelsesret skal forstås således, at en person kan bestemme over sig selv og sit eget liv.

Dog er barnets og den unges ret til selvbestemmelse modificeret af, at børn indtil de fylder 18 år, er underlagt forældremyndighed jf. afsnit 4.1 og afsnit 7. Den fulde selvbestemmelsesret opnår barnet og den unge således først når de er myndige. Dog betragtes barnet som part i sin egen sag, men anses som partsinhabil.¹²³ Dog har børn og unge i Serviceloven fået egne rettigheder gennem de særlige regler, som beskrevet i afsnit 10.2.¹²⁴

Endvidere opstår der som tidligere beskrevet en særlig situation når barnet eller den unge er anbragt, idet kompetencen til at træffe beslutninger vedrørende barnet eller den unge nu både er placeret ved forældremyndighedsindehaverne i en vis udstrækning, ved anbringelsesstedet og ved kommunen. Barnets og den unges ret til selvbestemmelse mødes derfor ikke kun af én, men hele tre aktører, der har kompetence til at træffe beslutninger overfor barnet.

Barnets og den unges rettigheder, herunder retten til selvbestemmelse er særligt beskyttet gennem Børnekonventionen.¹²⁵ Konventionen beskytter bl.a. børn og unges ret til ytringsfrihed, indflydelse, medbestemmelse og selvbestemmelse. Artikel 12 i konventionen fordrer, at et barn, der er i stand til at udtrykke og udforme sine egne synspunkter, skal have adgang til dette i alle forhold, der vedrører barnet.

Konventionens artikel 12, nr. 2 angiver endvidere, at barnet især skal gives mulighed for at udtale sig i enhver sagsbehandling der vedrører barnet selv, enten direkte eller gennem en repræsentant.

---

¹²¹ Bet. nr. 1212/1990, side 200

¹²² L137 2002-03 Forslag til lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samt lov om social service, alm. bemærkninger, http://webarkiv.ft.dk/Samling/20021/lovforslag_som_frem-sat/L137.htm

¹²³ Forslag til Forældreansvarslov, 2006/1 LSF 133, pkt. 2.3.1, ang. Børns retsstilling, samt Artikel: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager, af Jørgensen, Stine afsnit 2 og Svendsen, Idamarie L.: "Der er faresignaler her...": om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge, side 88

¹²⁴ Svendsen, Idamarie L.: "Der er faresignaler her...": om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge, side 75

¹²⁵ Børnekonventionen, bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

Graversenudvalget definerer barnets eller den unges selv- og medbestemmelse ved at sige, at der er tale om en egentlig materiel bestemmelsesret.¹²⁶ Der lægges vægt på, at barnet eller den unge selv kan træffe beslutninger, vedrørende forhold i sagen. Dette er et udtryk for, at barnet eller den unge får en *egentlig indflydelse* på en afgørelse og ikke blot er en høring af barnet eller den unge.

Det ses i nyere praksis at barnets ret til selvbestemmelse inddrages, når der træffes afgørelse omkring forholdende under anbringelsen.

Den tidligere omtalte **principafgørelse 52-09** omhandlede en 6-årig dreng, der var anbragt uden for hjemmet. Forældremyndighedsindehaverne anmodede om, at drengen skulle omskæres af religiøse årsager. Familien var muslimsk og lagde vægt på at det var meget vigtigt for dem, at sønnen blev omskåret.

Kommunen afslog forældrenes anmodning med den begrundelse, at det ikke var et livsnødvendigt indgreb. Derfor mente kommunen, at drengen ikke skulle udsættes for indgrebet før han selv kunne forstå hvad det betød og selv tage stilling til indgrebet.

Det bemærkes, at Ankestyrelsen udelukkende forholdt sig til, om det sociale nævn havde kompetence til at behandle sagen. De tog derved ikke direkte stilling til hvor stor betydning drengens selvbestemmelsesret havde.

Ankestyrelsen fastslog dog, at indgrebet var et kirurgisk indgreb og gav kommunen medhold i, at indgrebet kunne vente indtil drengen fyldte 15 år og dermed selv kunne bestemme samt give sit samtykke til indgrebet, jf. vejledning om omskæring af drenge.¹²⁷

Afgørelsen viser, at Ankestyrelsen tillægger det betydning, at drengen selv kan få lov til at bestemme og give samtykke til omskæringen. Endvidere fremhæves det, at omskæring anses som en indgribende foranstaltning. Dette peger i retning af, at barnet eller den unge tillægges selvbestemmelsesret når det kommer til personlige forhold eller indgreb af en vis intensitet.

I tidligere nævnte **principafgørelse 1-17** nåede både kommunen og Ankestyrelsen frem til, at den unges ret til selvbestemmelse vejede tungere end forældremyndighedsindehavernes ønske om, at deres søn ikke skulle konfirmeres.

Afgørelsen omhandlede en anbragt drengs ønske om at blive konfirmeret, hvor forældremyndighedsindehaverne modsatte sig dette og ikke ville give deres samtykke. Kommunen traf afgørelse om, at drengen skulle konfirmeres og forældremyndighedsindehaverne klagede herefter til Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen fastslog, at forældrene som udgangspunkt bevarer forældremyndigheden. De bevarer beslutningskompetencen i personlige forhold vedrørende barnet

---

¹²⁶ Bet. nr. 1212/1990, side 197

¹²⁷ Sundhedsstyrelsens vejledning om omskæring af drenge, vejledning nr. 9199 af 02/04/2014, afsnit om information og samtykke

jf. forældreansvarslovens § 2. Dog skal forældrene tage hensyn til barnets egne synspunkter, hvilket fremgår af forældreansvarslovens § 5.

Ankestyrelsen anførte endvidere, at såfremt en ung anbragt havde et udtrykkeligt ønske, skulle kommunen gå ind og vurdere hvorvidt dette ønske kunne imødegås under hensynet til formålet med anbringelsen.

Ankestyrelsen fastslog med denne afgørelse hvornår kommunen har kompetence til at gå ind og træffe afgørelse om børn eller unges *personlige* forhold, i situationer hvor kompetencen i udgangspunktet siges at være ved forældremyndighedsindehaverne.

Ankestyrelsen lagde vægt på drengens alder, samt at det var af stor betydning for ham at blive konfirmeret, ligesom hans omgangskreds skulle det. Endvidere lagde de vægt på, at formålet med anbringelsen var at give drengen stabile forhold, hvilket stemmer overens med § 46, stk. 1, nr. 1. Formålet med anbringelsen var endvidere at give drengen mulighed for at leve på samme måde som sine jævnaldrende. Dette stemmer tillige overens med formålsbestemmelsens indhold, der sigter på at give anbragte børn (med behov for særlig støtte) de samme muligheder som deres jævnaldrende, jf. stk. 1.

Ankestyrelsen inddrager i afgørelsen, drengens egen holdning, og lægger vægt på, at det af blive konfirmeret er et stort ønske for ham, samt inddrager drenges spekulationer omkring hvorvidt hans forældre skal kunne bestemme over noget, der er så vigtig for ham personligt. Dette peger i retning af, at drenges ret til selvbestemmelse tillægges vægt ved afgørelsens udfald. Afgørelsen tolkes således, at Ankestyrelsen tillægger barnets selvbestemmelse vægt og selvbestemmelsen bliver således inddraget som et sagligt hensyn, når der skal træffes afgørelse ud fra barnets bedste. Selvbestemmelsesretten er således et betydeligt hensyn, der indgår i afvejningen af nødvendigheden. På det grundlag kan kommunen således træffe afgørelse omkring forholdet, med hjemmel Servicelovens § 69, stk. 1.

Dette ligger i tråd med både Børnekonventionens og Graversenudvalgets hensigt, nemlig at inddrage barnet og den unge i deres egne sager, samt høre deres mening.¹²⁸

Denne afgørelse ligger desuden i tråd med udviklingen der har været på området for barnets stigende autonomi og selvbestemmelse. Dommen kan siges at være et markant eksempel på betydningen heraf, og kan måske være begyndelsen på en udvikling i retning af, at barnets selvbestemmelsesret i fremtidige afgørelser vil blive inddraget og tillagt vægt, hvilket ikke synes at være set i samme udstrækning i ældre praksis på området.

Med udgangspunkt i Ankestyrelsens **principafgørelse 1-17 samt 52-09**, kan man stille sig selv det spørgsmål, om anbragte børn og unge i nogen grad faktisk opnår en udvidet selvbestemmelsesret. Når et barn lever hjemme, sammen med sine forældre, er barnet underlagt forældrenes myndighed, da barnet først selv er myndigt

---

¹²⁸ Jf. Børnekonventionens artikel 12

ved det fyldte 18. år. Der ses således at være en forskel på det familieretlige og privatretlige område, overfor det socialretlige område, hvor ovenfor nævnte principafgørelser vidner om, at barnet og den unge har ret til at udøve selvbestemmelse under anbringelsen.

På familierettens område kan forældrene træffe beslutning ud fra en privatretlig tankegang om, at det er forældrene der er nærmest til at varetage barnets og den unges interesser, jf. forældreansvarslovens § 2, idet det følger af forældrenes repræsentationsret. Dog betyder det også, at hvis forældrene synes, at barnet skal omskæres, eller ikke skal konfirmeres er det forældrene, der bestemmer jf. forældreansvarslovens § 2. Forældrene skal, tage hensyn til barnets mening og holdning, men gør de ikke det, har barnet ikke meget at skulle have sagt i en sådan situation. På det familieretlige område gælder der ingen processuelle regler eller regler om samtykke for barnet eller den unge.¹²⁹ De særlige retssikkerhedsgarantier skal derfor findes i speciallovgivningen.¹³⁰

Inden for socialrettens område synes situationen at være anderledes. Her er der fokus på at forældre og børn ikke altid har sammenfaldne interesser jf. tidligere beskrevet. Af samme grund, er barnet og den unge blevet tildelt processuelle rettigheder, der i videre omfang giver mulighed for, at barnet eller den unge selv kan få indflydelse ved at gøre brug af deres partsrettigheder. Det betyder at et barn eller en ung, der er anbragt, kan få truffet en afgørelse omkring personlige forhold, såfremt det er spørgsmål af en vis intensitet. På denne måde kan barnet få lov til selv at bestemme og have indflydelse på beslutninger, som et barn der bor hjemme ved forældrene, ikke ville kunne, idet der inden for familieretten ikke i samme omfang tildeles barnet processuelle rettigheder.

Af samme grund synes der er at være åbnet op for, at et anbragt barn eller ung i nogen udstrækning kan opnå en udvidet selvbestemmelsesret vedrørende beslutninger om personlige forhold, før de er myndige.¹³¹ Den samme selvbestemmelse ses ikke i familieretten, idet forældrene her varetager barnets interesser og har myndighed over barnet.

Det kan således siges, at barnet og den unge på det socialretlige område får tildelt en række processuelle regler, der skal være med til at styrke retssikkerheden og at dette til dels sker på bekostning af forældremyndighedsindehavernes kompetence til at træffe beslutninger. Dog er der andre forhold, der modsat er med til at forringe barnets og den unges retssikkerhed, hvilket vil blive gennemgået straks nedenfor.

---

¹²⁹ Idamarie L. Svendsen. "Der er faresignaler her...": om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge, side 82

¹³⁰ Artikel: Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager, af Jørgensen, Stine afsnit 2

¹³¹ Jf. Ankestyrelsens Principafgørelse 1-17

10.3.1 Håndhævelse af processuelle rettigheder i praksis

En ting er, at barnets og den unges rettigheder er beskyttet gennem lovgivningen. Dog vil det være en illusorisk beskyttelse, såfremt reglerne ikke bliver håndhævet i praksis.

Undersøgelser af forvaltningens håndhævelse af barnets retssikkerhedsgarantier viser, at der er fejl i en stor del af de sager som kommunen behandler. Fejlene består i, at der i mange af sagerne ikke bliver foretaget en høring af barnet, der bliver ikke indhentet samtykke til anbringelser, ikke udarbejdet handleplaner og der bliver ikke foretaget opfølgning på barnet og den unge efter anbringelsen, herunder det personrettede tilsyn. De processuelle rettigheder bliver således ikke håndhævet i praksis i et tilstrækkeligt omfang. Dette på trods af at Anbringelsesreformen fra 2006 netop udsprang af at indsatsen overfor børn og unge var utilstrækkelig og at retssikkerheden ikke blev håndhævet. Formålet var at forbedre den kommunale sagsbehandling og Ankestyrelsen skulle føre kontrol og følge reformen tæt.

Eksempler på mangelfuld sagsbehandling ses både i praksisundersøgelser udarbejdet af Ankestyrelsen, samt i en egen-drifts undersøgelse fra Københavns Kommune, foretaget i 2017 af borgerrådgiver Johan Busse.

I Ankestyrelsens praksisundersøgelse fra 2011, vedrørende flytning og hjemgivelse af anbragte unge, viser statistikken at der er fejl i 83 % af sagerne, idet der mangler dokumentation for, om sagsbehandlerne har fulgt lovkravene til sagsbehandlingen.¹³² Ankestyrelsen gennemgik i deres undersøgelse 81 sager fra 16 forskellige kommuner. I 57 af sagerne var kravet om børnesamtale *ikke* overholdt.

Det samme billede dannes i Københavns Kommunes egen-driftsundersøgelse foretaget i 2017. Undersøgelsen viser, at der var fejl i *samtlig* 77 sager, der blev gennemgået. Dette svarer til 100 %. Dog spænder fejlene fra 'stærkt kritisabelt' – til 'beklageligt'.¹³³

Resultaterne fra disse undersøgelser viser, at på trods af gode intentioner om at forbedre sagsbehandlingen inden for børn og unge-området, har indsatsen ikke haft den tilsigtede effekt, idet sagsbehandlingsreglerne ikke bliver overholdt.

Ud fra disse undersøgelser kan det lægges til grund, at barnets og den unges retssikkerhed må anses som truet, idet sagsbehandlingsreglerne i et flertal af sagerne ikke findes at være fulgt tilstrækkeligt. Trods intentionerne i loven om at tildele barnet og den unge processuelle rettigheder, ses disse ikke virkeliggjorte i praksis.

10.4 Delkonklusion

Sammenfattende om barnets rettigheder og hensynet til barnet og den unge, når der træffes afgørelser, kan det udledes, at der med samfundsudviklingen er kommet større fokus på barnet og den unge. Barnet og den unge bliver set som selvstændige individer og får tillagt selvstændige partsrettigheder, proportionalt

---

¹³² Ankestyrelsens praksisundersøgelse om Flytning og hjemgivelse af anbragte unge, november 2011

¹³³ Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i borger-center børn og unge, Endelig rapport, Maj 2017

voksene med barnets anatomi, herunder efter deres alder og modenhed. Barnet og den unge skal høres og deres mening skal inddrages, når der træffes beslutninger. Dog stadig således, at der træffes beslutninger ud fra barnets bedste. Det er kommunens opgave at vurdere, hvad der er til barnets og den unges bedste. Praxis synes at vise en tendens til, at der i stigende omfang tages hensyn til barnets og den unges ret til selvbestemmelse, når det kommer til personlige forhold, der er af væsentlig eller indgribende betydning. Desuden synes denne selvbestemmelsesret i en vis udstrækning at være udvidet, idet barnet og den unge kan gøre brug af de tildelte partsrettigheder og derigennem få mulighed for at få prøvet forhold, som normalt ikke vil blive prøvet, såfremt barnet eller den unge ikke var anbragt.

Endvidere bemærkes det, at det ikke kun er de processuelle rettigheder, der styrkes, men også de materielle rettigheder, idet barnet og den unge får virkeliggjort retten til eksempelvis at blive konfirmeret, eller retten til selv at vælge om denne vil omskæres eller ej, ved at de bliver tillagt selvbestemmelsesret.

Modsat kan det konkluderes, at den mangelfulde efterlevelse af sagsbehandlingsreglerne, går ud over barnets og den unges retssikkerhed, når reglerne ikke bliver håndhævet i tilstrækkeligt omfang. Der kan således stilles spørgsmålstegn ved om barnet og den unge egentligt opnår reel retssikkerhed, da reglerne ikke altid efterleves.

Del 5 – Refleksion og konklusion

11. Retspolitisk refleksion

Begrebet "nødvendigt" er ikke defineret i servicelovens § 69. Det bør overvejes om det vil være hensigtsmæssigt at definere ordets betydning nærmere, idet en manglende definition kan skabe tvivl om indholdet i bestemmelsen. Det er i den nuværende bestemmelse svært at vurdere, hvornår noget er omfattet af definitionen nødvendig. Dette resulterer i, at forudsigeligheden svækkes og gør bestemmelsen og til dels anvendelsesområdet for denne, usikkert.

Ser man på praksis, viser flere eksempler også, at klageinstanser har været i tvivl om hvorvidt de har haft kompetence til at træffe afgørelse i sådanne sager. En definition af begrebet nødvendig kan være med til at skabe en mere klar hjemmel, og bedre forståelse af bestemmelsens rækkevidde.

Endvidere kan det give visse udfordringer, at bestemmelsen ikke er udtømmende, da det sammenholdt med det udefinerede begreb nødvendig, gør at bestemmelsen kan anvendes meget bredt. Dog skabes der plads til, at der kan foretages et konkret skøn. Desuden vil handleplanen i et vidt omfang kunne være med til at afgrænse unødvendig brug af reglen. Det er endvidere svært at skulle lave en regel der er udtømmende, da baggrunden for at foretage en anbringelse kan være begrundet i mange forskellige omstændigheder og at de beslutninger der skal træffes afgørelse om, ikke altid fremgår af handleplanen.

Det kan overvejes om bestemmelsen i stedet for at tage sigte på at regulere forhold, der er nødvendige af hensyn til formålet med anbringelsen, i stedet skulle

tage sigte på at skabe en regel, der fastsætter retningslinjer for kommunens kompetence, ud fra formålet om at sikre barnets bedste. Et forslag kunne være at ændre bestemmelsens ordlyd således at det skulle være *"nødvendigt af hensyn til barnets bedste"*, da dette kunne få ordlyden til at stemme bedre overens med indholdet, idet bestemmelsen favner meget bredt. Således synes ordlyden bedre at kunne afspejle den vidtgående afgørelseskompetence som bestemmelsen indeholder.

12. Konklusion

Afsnit 12 udgør en samlet konklusion med fokus på besvarelse af problemformuleringen i afsnit 1.1. Dele af delkonklusionerne vil blive inddraget i det følgende.

I denne afhandling er ordlyden i servicelovens § 69 samt betingelserne for – og rækkevidden af kommunens afgørelseskompetence blevet analyseret. Ydermere er barnets og den unges rettigheder, ret til selvbestemmelse samt inddragelsen heraf blevet analyseret.

Forud for analysen blev det fastslået, at der opstår en særlig opdeling af beslutnings- og afgørelseskompetencen når et barn eller ung bliver anbragt uden for hjemmet. Dette sker som følge af, at forældrene bevarer forældremyndigheden, samtidig med at kommunen og anbringelsesstedet overtager omsorgsforpligtigheden, når barnet eller den unge anbringes. Kommunen bliver tillagt kompetence gennem Servicelovens § 69, til at træffe beslutninger omkring barnet og den unge under anbringelsen, herunder vedrørende ændring af anbringelsessted, behandling, uddannelse mv. Dog er kommunens afgørelseskompetence forbeholdt situationer hvor det er *"... nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen..."* hvilket er med til at indsnævre servicelovens § 69, stk. 1 i et vidst omfang.

Igennem analysen af servicelovens § 69, i afhandlingens del 2 og 3, blev det overordnet konkluderet, at grænsen for hvornår kommunen kan træffe afgørelse efter servicelovens § 69 ikke er fuldstændig klar. Dog kan det udledes, at der i hver enkelt sag skal foretages en konkret vurdering af, om beslutningen er af væsentlig betydning for sagens parter, eller om beslutningen har en særligt indgribende karakter, herunder i beskyttede rettigheder og derfor skal træffes i afgørelsesform.

Det kan konkluderes, at der i afgørelsen af hvorvidt en beslutning skal træffes i afgørelsesform, skal inddrages et intensitetshensyn. Desuden skal der i afgørelsen tages hensyn til formålet med anbringelsen. Særligt når det drejer sig om afgørelse om ændring af anbringelsessted, skal afgørelsen træffes ud fra saglige hensyn som 'barnets bedste' samt hensyntagen til barnets og den unges behov for kontinuitet under anbringelsen.

Ovenfor nævnte faktorer indgår i den samlede bedømmelse af om det materielle krav om nødvendighed i servicelovens § 69, stk. 1 kan anses for at være opfyldt. Modsat kan det konkluderes, at såfremt der er tale om faktisk forvaltningsvirksomhed, der hører under den nedre grænse eller tale om udefrakommende begivenheder, er der *ikke* hjemmel til at træffe afgørelse herom efter servicelovens § 69.

Forældremyndighedsindehaver, barnet og den unge er hermed afskåret fra at kunne klage til Ankestyrelsen.

Desuden konkluderes det, at kommunen har kompetence til at træffe afgørelse med hjemmel i servicelovens § 69, såfremt forældremyndighedsindehaver ikke selv foretager, de af hensyn til barnet eller den unge, nødvendige skridt for at sikre barnets bedste. Servicelovens § 69 hjemler en ret til at kommunen kan træffe afgørelse og som en følge heraf indskrænkes forældremyndighedsindehavers beslutningskompetence, både faktisk og retligt.

Ydermere konkluderes det, at servicelovens § 69, stk. 1 rummer en bred vifte af afgørelsestyper og at bestemmelsens anvendelsesområde favner bredere, end hvad ordlyden umiddelbart lægger op til med sætningen *"...I det omfang det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen..."*. Det kan udledes, at der med bestemmelsen kan træffes afgørelse om indgreb i beskyttelsesværdige rettigheder. Endvidere konkluderes det, at afgørelser omkring disse ikke nødvendigvis behøves at have nogen direkte sammenhæng med anbringelsesgrundlaget, herunder det anførte i handleplanen.

Sammenfattende konkluderes det, at kommunen kan træffe afgørelse i den udstrækning, det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen, men at der også kan træffes afgørelse ud fra et mere overordnet hensyn til barnets og den unges bedste, jf. formålsbestemmelsen. Hjemmelsgrundlaget skal forstås meget bredt. Servicelovens § 69 sikrer således, at kommunen kan træffe de nødvendige afgørelser, men samtidig sikres forældremyndighedsindehavernes, barnets og den unges klageadgang.

Forud for analysen blev det endvidere fastslået, at retssikkerheden på det sociale område har været genstand for kritik.

Vedrørende barnets og den unges ret til selvbestemmelse og inddragelsen heraf, kan det gennem analysens del 4 udledes, at børn og unge skal opfattes som selvstændige individer, hvis selvbestemmelse og autonomi stiger gradvist med deres alder. Unge har inden for socialrettens område fået tildelt partsstatus og tillægges processuelle rettigheder, således at deres retssikkerhed beskyttes. Som følge heraf får den unge mulighed for at give samtykke, herunder i § 69, stk. 2's tilfælde, hvor samtykkealderen går ned til 12-års alderen. Den unges tildeling af selvstændige partsbeføjelser er vigtig, idet forældre og barnet eller den unge ikke altid har sammenfaldende interesser. Barnet og den unge kan på den måde kan varetage egne interesser uafhængigt af forældremyndighedsindehaver. At barnet og den unge får selvstændige partsbeføjelser, understøtter endvidere tanken om, at barnet og den unge skal opfattes som selvstændige individer med egne rettigheder.

Det bemærkes, at barnet og den unge ikke kan klage over afgørelser om behandling, uddannelse mv., såfremt der er enighed mellem forældremyndighedsindehaver og kommune. I disse tilfælde bliver barnets og den unges retssikkerhed ikke virkeliggjort.

Dog kan det konkluderes, at praksis peger mod en begyndende tendens til, i større grad, at inddrage barnets og den unges ret til selvbestemmelse, når der skal træffes afgørelse, også vedrørende behandling mv. Det skal dog bemærkes, at det i sidste ende er kommunen, der kan træffe afgørelse jf. § 69, men at barnets og den unges selvbestemmelsesret inddrages som et sagligt kriterium, når kommunen skal træffe afgørelse. Finder kommunen således, at barnets eget ønske ikke stemmer overens med hensynet til formålet med anbringelsen eller hensynet til barnet bedste, vil kommunen kunne træffe afgørelse imod barnets ønske. At kommunen kan træffe afgørelse, ligger i tråd med, at staten skal beskytte barnet og den unge, jf. retsbeskyttelseshensynet.

Modsat kan det konkluderes, at såfremt kommunen vælger at følge barnets og den unges ønske, vil disses ret til selvbestemmelse kunne efterleves på bekostning af forældremyndighedsindehavernes ønsker. Således kan det udledes, at et anbragt barn eller ung kan opnå en udvidet selvbestemmelsesret, som de ikke ville kunne opnå inden for det familieretlige område, hvor barnet ikke tildeles processuelle rettigheder. Desuden at barnets og den unges selvbestemmelsesret vil få indskrænkende virkning på forældremyndighedsindehavers beslutningskompetence vedrørende personlige forhold omkring barnet eller den unge.

Slutteligt må det konkluderes, at der grundet manglen på håndhævelse af barnets og den unges retssikkerhed og retsbeskyttelse, kan sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt barnet og den unge opnår reel retssikkerhed. Det bemærkes i forlængelse heraf at det er vigtigt, at der tages hånd om håndhævelsen af rettighederne fra kommunens side, da et 12-årigt barn sjældent, på eget initiativ selvstændigt håndhæver disse rettigheder.

Der er således plads til forbedringer, hvad angår håndhævelsen af barnets og den unges rettigheder.

13. Litteraturfortegnelse

Juridisk litteratur

Hartoft, Hanne: *Magtanvendelse over for anbragte børn og unge*, Jurist – og Økonomforbundets Forlag, 2016, 1. udgave

Schultz, Trine, Hartoft, Hanne, Klausen, John, Von Hielmcrone, Nina: *Social – Børn og unge*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2017, 1. udgave

Varmer, Glen: *Håndbog om bistandsloven*, Copyright AOF's FORLAG, 1983, 3. reviderede udgave, 1. oplag

Schultz, Trine (red.), Munk-Hansen, Carsten (red.), mfl.: *Retssikkerhed i konkurrence med andre hensyn*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012, 1. udgave

Bønsing, Sten: *Almindelig forvaltningsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013, 3. udgave

Adolphsen, Caroline: *Mindreåriges retsstilling i relation til behandling*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013, 1. udgave

Evald, Jens: *Retskilderne og den juridiske metode*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013, 2. udgave

Munk-Hansen, Carsten: *Retsvidenskabsteori*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2014, 1. udgave

Rytter, Jens Elo: *Individets grundlæggende rettigheder*, Karnov Group Denmark A/S, 2016, 2. udgave

Andersen, Jon: *Forvaltningsret*, Karnov Group Denmark, 2017, 9. udgave

Revsbech, Karsten, Garde, Jens, Jensen, Jørgen Albæk, Jensen, Orla Friis, Madsen, Helle Bødker, Mørup, Søren Højgaard: *Forvaltningsret Almindelige emner*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2016, 6. udgave

Svendsen, Idamarie Leth: *"Der er faresignaler her..." om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge*. Ph.d.-afhandling, Roskilde Universitet, 2015

Artikler

Klausen, John: *Genopretning og erstatning i sociale sager*, Juristen nr. 6, 2017

Jørgensen, Stine: *Børns rettigheder i socialretlige og familieretlige sager*, Karnov Group, TFA2007.325, 2017

Nielsen, Lars Nordskov: *Retssikkerheden under sparekniv og afbureaukratisering*, Temanummer i Juristen 1991, nr. 9, side 350

Love, forarbejder mv.

Service_loven: Lovbekendtgørelse 2018-01-29 nr. 102 om social service, med kommentarer af Lotte Farcinsen, specialkonsulent, Ankestyrelsen (Karnov.dk)

- Forslag til lov om social service, 1996/1, nr. 229 (retsinformation.dk)
- Lovforslag nr. 178, Lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven (Barnets Reform)
- Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2014/1 LSF 120
- Lov ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, 2015-04-29 nr. 529

Forældreansvarsloven: Lovbekendtgørelse 2017-12-01 nr. 1417, m. kommentarer af Stine K. Christensen, Karnov.dk

- Forslag til Forældreansvarslov, 2006/1 LSF 133

Forvaltningsloven: Lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433, m. kommentarer af Susanne Veiga, Karnov.dk

Retssikkerhedsloven: Lovbekendtgørelse 2018-03-08 nr. 188 om retssikkerhed og administration på det sociale område, Karnov.dk

- Forslag til lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samt lov om social service. (Selvstændig handlekommune for anbragte børn samt høring og inddragelse af børn i sagsbehandlingen) L 137

Bistandsloven: Lov om social bistand, nr. 333 af 19. juni 1974 (oprindelig lov)

Voksenansvarsloven: Bekendtgørelse af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, Lbk. nr. 507 af 02/05/2017

Grundloven: Lov 1953-06-05 nr. 169 Danmarks Riges Grundlov

Lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer, nr. 72 af 14. april 1905

Betænkninger:

Betænkning nr. 1551: Om magtanvendelse overfor børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, Magtanvendelsesudvalget, 2015, Rosendahls – Schultz Distribution.

Betænkning nr. 1212: Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge, Graversenudvalget, 1990, Schultz Grafisk A/S.

Domme og principafgørelser

Vestre Landsret:

- U.2010.987 V

Ankestyrelsens principafgørelser:

- Principafgørelse 3-16
- Principafgørelse C-12-00
- Principafgørelse 93-13
- Principafgørelse C-19-00
- Principafgørelse C-3-00
- Principafgørelse 1-17
- Principafgørelse 90-09
- Principafgørelse 52-09

Konventioner:

Børnekonventionen: Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, BKI nr. 6 af 16/01/1992 (Retsinformation.dk)

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention: Bekendtgørelse nr. 423 af 20/05/1996 samt bekendtgørelse nr. 750 af 19/10/1998 (inkorporeringsloven)

Praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol:

- Andersson, Margareta and Roger v. Sweden (25/02/1992)
- Johansen v. Norway (07/08/1996)

Vejledninger:

Vejledning nr. 3 til Serviceloven: Social, Børne - og Integrationsministeriets vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, Nr. 9007 af 7. januar 2014 (Schultz Lovguide.dk)

Vejledning nr. 9 til Serviceloven: om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, nr. 9293, 2013 (Schultz Lovguide.dk)

Vejledning om voksenansvar for anbragte børn og unge, nr. 10370 af 21/12/2016 (Socialjura.dk)

Vejledning om omskæring af drenge: Sundheds- og Ældreministeriets vejledning nr. 9199 af 02/04/2014 (Retsinformation.dk)

Undersøgelser:

Ankestyrelsens praksisundersøgelser: praksisundersøgelse om flytning og hjemgivelse af anbragte unge, November 2011 (<https://ast.dk/publikationer/praksisundersogelse-om-flytning-og-hjemgivelser-af-anbragte-unge>)

Anbragte børns udvikling og vilkår – resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995, nr. 08-23, SFI – det internationale forskningscenter for velfærd, 2008

Links:

Den store danske: <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=47670>

Ankestyrelsens hjemmeside: <https://ast.dk/born-familie/sager-om-born-og-unge/anbringelse-uden-samtykke/opgaver-og-retningslinjer-under-anbringelsen>

Forbrugerombudsmandens udtalelse i Guldborgsundsagen: http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/ombudsmand_alvorligt_bekymret_for_kommunal_spareplan/redegoerelse/

